

ben betöréssel lopásnak, valamint 12 rendbeli lopás kísérletének és 54 rendbeli orgazdaságnak kiderítésénél járőrvezetőjét odaadó buzgalommal és körültekintéssel támogatta.

Kiss Gyula csendőr, a folyó évben több örskörlet területén garázdálkodott betörőnek elfogása és 393 órán át folytatott nyomozás során 41 rendbeli, részben betöréssel lopásnak, valamint 12 rendbeli lopás kísérletének kiderítésénél járőrvezetőjét odaadó buzgalommal és körültekintéssel támogatta.

Vegyes közlemények.

Csendőrkézben.

Irta: *Barényi Ferencz* csendőrfőhadnagy.

I.

Gombos Pistát, a falu legdaliásabb legényét elvitték katonának. Szőke fején hetykén ül a piros katonasapka. Büszkén, örömtől sugárzó arczczal bucsuzik a falubeliektől, hiszen régi forró vágya beteljesedett: a király katonája lett. De öröme eláll, büszkesége megbujik, a mint egy kis muskátlis ablakhoz ér.

— Zsuzsa!

— Mit akarsz?

Mosolygó arczu, barnahaju leányfej kandikál ki a muskátlik közül.

— Bucsuzni jöttem, Zsuzsa...

— Hát aztán?

— Nincs szavad hozzám?

— Mi volna?

A leány kérdően nézett a legényre, ki zavartan babrált a muskátlilevéllal.

— Zsuzsa, mondanék valamit?

— Nos?

— De nem merem, hátha kinevetsz...

— Gondolod? Akkor jobb lesz, ha hallgatsz róla.

— Lásd, Zsuzsa, miért beszélsz így velem... hiszen tudod, bár nem mondtam meg soha, tudod... hogy... szeretlek...

Diadalmasan s talán gunyosan is nevetett a leány szeme, de a legény csak folytatta:

— Szeretlek és szeretni foglak mindig. Csak elmúlik valahogy az a három esztendő s akkor... eljövök érted. Jó lesz, Zsuzsa?

Kaczagva intett igent a leány s megfogta a feléje nyújtott kezét. Érintésére a legény arczába szökött a vér s keze remegett a leány kezében.

— Zsuzsa, csak még egyet kérnék.

— Mit?

— Adj egy csókot.

S mert bizott benne, hogy meg is kapja, egészen odahajlott az ablakhoz, úgy, hogy a leány fejét szinte érintette. De Zsuzsi hirtelen kivonta kezét a legény kezéből s pirban égő arcczal, mosolyogva sugta:

— Majd három esztendő múlva.

És eltűnt a piros munkátlík között.

A legény egyideig vágyakozva nézett az ablakra, aztán sapkáját félreecsapva, lassan megindult hazafelé, utközben önmagával beszélgetve: «Három esztendő múlva másképp lesz.»

Pedig nem úgy lett.

Mikor három esztendő múlva hazakerült, más-képen talált mindent, mint a hogy azt képzeletében kigondolta.

Egészen másképen.

Joób Zsuzsa akkor már egy év óta a Biró Jancsi felesége volt. Gombos Pistát elfogta a bubánat; el sem ment Zsuzsáékhoz, a falut is otthagya. Nem is tudták, hova ment. Egyesek azt beszéltek, hogy beállt csendőrnek.

II.

Birók házában nagy a szomorúság; meghalt az öreg Biró szemefénye, büszkesége, Jancsi fia. A csűrben találták, összegémberegve, eltorzult arcczal; nyaka körül borsó nagyságu bemélyedések húzódtak egy vonalban: valami kalárisfélével fojtották meg.

Joób Zsuzsa ott guggol holt ura mellett. Szép teste meg-megremeg a csukló zokogástól, fekete szeméből egymásután peregnek a könnyek hófehér arczára.

Az öreg Biró a felesége mellett ül a lóczán s

értelmetlenül bámul maga elé; bágyadt tekinteti szeme száraz, nem könnyezik, pedig sirni szeretne. Felesége reszkető kézzel szorongatja a keszkenőjét, s hol az egyik, hol a másik szeméhez emeli, közben gépiesen imádságot mormol.

A csűr körül kíváncsi bámészkodók halkán beszélgetnek.

— Jönnek a csendőrök, — szól az öreg Biró. Mind kinéznek az udvarra, a hol felcsillant a fényes szurony s feltűnt a libegő kakastoll. Zsuzsa, a mint megpillantotta a csendőröket, zokogva borul holt ura tetemére.

— Adjon Isten, Biró uram! — köszöntenek a csendőrök.

Az csak bólint egyet ősz fejével s fénytelen tekintete mereven tapad a csendőrökre, mintba kérdőre vonná őket, hogy miért is jönnek ilyenkor a házába.

A csendőrök nem szólnak. Az őrsvezető forró pillantást vet a szép özvegyre, aztán a holttestet vizsgálja. Kutató szeme észreveszi a halott nyakán levő nyomokat, megtapogatja, körülnéz s tekintete ismét az özvegyre téved, ki gyöngyös-szemű olvasóját idegesen egyik ujjáról a másikra csavargatja. Az őrsvezető merően néz az olvasóra, s hirtelen megvillan a szeme.

— Zsuzsa, miért ölted meg az uradat?

Az asszony felugrik, fekete szeme haragosan vilámlik az őrsvezetőre, de ennek éles, szuró tekintetén megtörik. Szemét félénken lesüti s a földre rogyva, szakadozott hangon, sirástól fuldokolva, vallja:

— Mert... mert... hűtlen lett hozzám... kezdett mással. Nem is tudom, hogy tudtam ezt megeselekedni. Mikor megtudtam, hogy megcsalt... mikor itt aludt a szénán... harag, gyűlölet bujt a szívembe... odalopóztam hozzá... az olvasót a nyaka köré fontam... behunytam a szemem... aztán összeszorítottam, a hogy csak birtam... szoritottam... a mig... a mig megfult...

Az öregeknek elállt a lélekzetük, mikor Zsuzsa vallomását hallották. Hol ránéztek, hol egymásra, közben tagadva csóválták a fejüket, meglátszott rajtuk, hogy nem tudják elhinni.

Megcsörrent valami. Az őrsvetető kivette a táskájából a lánczos bilincset s odatartotta az asszony elé.

— Add ide a kezed, Zsuzsa.

Az asszony zokogva engedelmeskedett. Mikor az őrsvetető szép karesu kezére rálakatolta a bilincset, a szemébe nézett:

— Más karperecz való a te kezedre, Zsuzsa... pedig csak rajtad állt. Ismersz-e még, Zsuzsa?

Az asszony firkésző szemmel mérte végig az őrsvetetőt s tagadólag rázta a fejét.

— Hát a Gombos Pistára már nem emlékszel?

Joób Zsuzsa csodálkozással vegyes félelemmel nézett az őrsvetetőre, majd sirva kezébe akarta temetni arcját, de a bilincs nem engedte.

— Menjünk. — Szólt az őrsvetető és Zsuzsa sirva elindult a csendőrök előtt. A merre mentek, kíváncsi fejek kandikáltak ki a kapuk alól. Néhol csodálkozva, néhol sajnálkozva hangzott fel egyesek ajkán:

— Ni, Zsuzsát viszik a csendőrök.

A havasok között.

Irta: Barényi Ferencz csendőrfőhadnagy.

Timis Gyorgye á Sofron, fiával, Grigorral benn volt a városban a vásáron. A fekete éjszakában a keményre fagyott havon meglegedetten ballagtak hazafelé. A ma eladott két ökör ára, egy piszkos keszkenőbe kötött bankócsomó, ott volt az öreg ujjasának a zsebében. Szótlanul haladtak egy darabig, mikor a Grigor megszólalt.

— Apám, hol az a pénz?

— Itt van az ujjasom zsebében.

— Hallja, ne tartsa ott, mert még kivesszít: mikor

a pipáját kihuzza. Jobb lesz, adja ide nekem. Ide teszem a tüszőmbé.

Az öreg megállt és kevés gondolkodás után kikotorászta a zsebéből a féltett kincset s odanyujtotta a fiának.

— De vigyázz rá!

Grigor a nagy pénzhez méltó megilletődéssel átvette a csomóba kötött keszkenőt s alapos próbálgatás után tüszőjének legelrejtettebb zugában biztosította.

Tovább mentek. Gondtalanul, vidáman tárgyalták a jó vásárt, s meglegedéssel konstátálták, hogy ezzel egész télre el lesznek látva, nem lesz gondjuk semmire sem.

Szemük előtt lassacskán kibontakoztak egy kis hegyi falu kusza körvonalai. A sok össze-vissza álló, fekete kis kunyhó úgy festett a hegy fehér haván, mint egy rendetlenül legelésző gulya. Az öreg káromkodott.

— Hajnal lesz, mire hazaérünk.

Mindketten meggyorsították hosszú lépteiket. A mint a faluba vezető köhídon átmentek, a sötétből hirtelen előugrik egy gubás, hosszú ember s fejszével nagyot csap az öreg fejére. A fiu látva, hogy apja szótlanul összeesett, ész nélkül futásnak eredt. Fogai vaczogtak, ereiben megdermedt a vér, míg a hóbucczákba meg-megbotolva, iramodott tovább. Menekülni és megmenteni a pénzt. Csak ez a gondolat uralta megremült agyát. A mint a csöndes, élettelen faluba ért, s a kunyhók görbe során tétován végig nézett, egyszerre öröm fogta el: az egyik kunyhón egy világos ablakot pillantott meg, mely mint álmos pislákoló szem nézett bele a rémes éjszakába. Gondolkodás nélkül benyitott a kunyhó kis ajtaján. Egy elaludni készülő méces halvány fénye reszketett odabenn. A kemence mellett egy öreg asszony tengerit morzsolts s kíváncsian nézett a belépő Grigorra, ki kérdést sem várva, fuldokló hangon sirta el az ő szomorú históriáját,

és megkérte, hogy reggelig adjon neki szállást. Az asszony bizcentett a fejével s azt mondta:

— Feküdj oda a kuptyorra a két fiamhoz. Lesz neked is helyed.

Grigor valami köszönő szavakat motyogott s a köralakú kemence fekvőhelyül szolgáló nyulványára, a kuptyorra feküdt a fiuk mellé. Ezek sem voltak idősebbek 18 évesnél; ép olyan siheder kamaszok, mint Grigor. Mind a kettő mélyen aludt.

Grigor — bár szemét behunyta — nem tudott aludni. Az ijedségből alig felocsudott agya most szegény apjával foglalkozott. Hátha nem halt meg? Hátha csak megsebesült, s most megfagy odakünn. Mégis meg kellett volna nézni. Már el is határozta, hogy kimegy, de gyávasága hirtelen fellobbant gyermeki szeretetén megint urrá lett.

A mint így tépelődött, kinyílt a konyhóajtó s bejött egy gubás paraszt, a házigazda. Grigor szeme nem tudta j' l kivenni árnyékan álló hosszu alakját.

Gubáját mérgesen a földre vetette, s azt mondta a feleségének:

— Nem sikerült, az Isten pusztítsa el. Agyonütöttem az öreget, de a fia elfutott a pénzzel, mert az öregnél nem találtam egy krajczárt sem.

Grigorban elhült a vér. Az asszony ujját ajkára tette s azt sugta az urának:

— Csend, mert itt van a fiu. Idejött, szállást kért. Ott alszik a kuptyoron a mi fiaink mellett.

A házi gazda a kuptyor felé nézett.

— Melyik az?

— A legszeleső. De hát mit tegyünk most már? Biztosan a fiunál lesz a pénz.

— Megöljük s elveszszük tőle.

Grigor sápadt arczán hideg verejték ütött ki s a félelemtől egész testében remegett. Imádkozni próbált. Egyszerre egy ötlet villant át agyán, az egyetlen mentő gondolat. Mig a gonosz házaspár az ő elpusztítását meghányta-vetette, Grigor óvatosan, a balvégzetü kudarcztól félve, lassan eltolta

a fiukat a faltól s ő feküdt legbelől s a fal felé fordulva, csendesesen imádkozott.

— Rakjál nagy tüzet a kemenczébe. Bedobjuk oda. Nem találnak meg abból a zsandárok még egy porcikát sem.

Míg az asszony a tűzzel bajlódott, az ura odament a kuptyorhoz, s a falnak fordult arczczal a szélen fekvő fiának lurkot kötött a nyakára s meghuzta. Aztán a hánykolódó testet a kuptyorról leemelte s arczával a földre teperve, fojtogatta.

Ez alatt a halálra rémült Grigor, a mikor mindkét bünös el volt foglalva, felhasználva az alkalmas pillanatot, kiosont az ajtón. Az asszony észrevette, de azt hitte, hogy a fia. Gondolta, jobb, legalább nem látja, hogy mi történik idebenn.

Grigor, a mint az ajtón kibujt s a hideg levegő kissé magához térítette, megint futásnak eredt, azzal a szándékkal, hogy meg sem áll hazáig. Vakon s folyton hátratekintgetve rohant végig a havas utcán. Hátha észrevették a cserét s utána szaladnak.

A mint lélekszakadva futott, egyszerre oly erővel ütközött valakibe, hogy majdnem elesett. El is esett volna, de két vasmarok állón ragadta.

— Hé! Mit szaladgálsz te ilyenkor?

Grigor megrettenve kapta fel a fejét s két villogó szuronyt látott. Két portyázó csendőr volt. A járőrvezető — ki Grigort fogta — szigorú, kutató szemmel vizsgálta.

— No, nem tudsz felelni? Beszélj, mit loholsz itt az éjszakában?

— Domnu sztrazsamester, kérem, nem csináltam én semmit. A vásáron voltunk... hazafelé mentünk... az apámat itt megölték, most engem akartak megölni, s a kemenczébe dobni... de cserét csináltam, a saját fiukat dobták bele.

— Mit beszélsz? Hazudsz, te gyerek? Hogy hívnak?

— Timis Grigor á Gyorgye, kérem alássan. Verhovinán lakom. Igazat mondtam, úgy volt, a mint elbeszéltem.

— Meg tudod mutatni, hol voltál? — kérdezte a járőr szelidebb hangon.

— Meg. Tessék utánam jönni.

Menni készült, de a járőrvezető visszahuzta.

— Itt jössz közöttünk. Most pedig mondj el, hogyan történt.

Grigornak — hogy a két csendőr közrefogta — egészen visszajött a bátorsága. Tudta, hogy most már meg van mentve, s azt is, hogy ez a két domnule szegény apja haláláért elégtételt szerez neki.

A végzetes emlékü kunyhóhoz értek.

— Itt vagyunk, Domnule Sztrazsamester!

— Hát biztosan tudod, hogy a holttestet a kemenczébe tették? — kérdezte halkan a járőrvezető.

— Én nem láttam. Domnule, de mondták, hogy ha megfojtanak, bedobnak a tűzbe...

— Jól van. Te idekűnn maradsz ezzel az ural s addig nem jössz be, a mig nem hivlak, — szólt a járőrvezető s aztán a másik csendőrnek meghagyva, hogy vigyázzon a fiura, benyitott a konyhába.

A járőrvezető körülnézett, a kuptyoron egy legény horkolt. A kemenczében nagy tűz lobogott; ki-ki-ugró lángja versenyre kelt a gyérvilágu mécsessel. A kemence előtt ülő házaspár tisztelettudóan felállt s mélyen hajlongott a csendőr előtt, ki nagy hangon rárivalt a parasztra.

— Hol a másik fiad?

— Kiment — Domnule — az udvarra, — felelt alázattal, s mélyen meghajolva nyugtalan szemmel nézett a csendőrre.

— Nem igaz! Ott van a kemenczében.

A járőrvezető ki akarta nyitni a kemenczét, de a paraszt elébe ugrott, hanem vesztére, mert a csendőr ugy mellbeütötte, hogy rögtön hátratántorodott s kinyitotta a kemence rozoga ajtaját. Kellemetlen, orrfacsaró bűz szállott ki onnan, s két, majdnem megszenesedett lábesont állt ki a kemence hasából.

A paraszt meg a felesége térdre estek a csendőr előtt, majd hirtelen felugorva, az ajtónak futottak

de onnan a künt álló csendőr — ki a zajra Grigorral bejött — visszakergette.

Az asszony — a mint Grigort meglátta — értelmetlenül bámult rá, keresztes hányt magára, majd az urának fordulva — hosszu, ránczos bőru karjával idegesen hadonászva — rikácsolva kiabálta:

— Nem ezt ölted meg! Dumitrut ölted meg, a fiunkat... a miénket...

Földhöz vágta magát; sirt, zokogott; a dültől vagy a fájdalomtól, ki tudja? Az ura hitetlenül, hol a feleségére, hol Grigorra nézett, aztán a kuptyor felé, melynek szélén ott ült a lárma felébredt második fiu, s álmos, bárgyu szemmel nézte az egész jelenetet.

A járőrvezető elővette a bilincset, összelakatolta a gyilkos házaspár kezét, s aztán Grigornak szólt:

— Eredj fiam, szaladj el a bíróért! Mondj meg, hogy hozzon egy esküdtet is magával.

Grigor szolgálatkéssen elfutott. A járőrvezető — miután a két bűnöst leültette a földre — kinyitotta a kunyhóajtót s azt fegyverével kitámasztva, tele tüdővel szivta magába a havasi hajnal tiszta levegőjét.

A tanuk bemondásai és a tárgyi (közvetett) bizonyítékokról.

Szakközlemények nyomán

írta: románai lovag *Czógler Gusztáv* csendőrfőhadn.

A modern lélektan vívmányai magukkal hozták azt, hogy a bíróságok a tanuk bemondásaira már nem fektetnek oly nagy súlyt, mint régente s hogy már nem hisznek ezeknek a bemondásoknak annyira feltétlenül, mint a régebbi időkben történt.

Számos kísérlet és megtörtént eset bebizonyította, hogy az emberi emlékező tehetség sokszor igen

hézagos, az emlékezés elhomályosul s a valót a hamissal öntudatlanul is összekeveri. A kikérdezettek bmondásaiba gyakran belejátszik a képzelődés is és zavaros, képzelt dolgokat mint valókat, sőt mint saját tapasztalatot alapulókat állít elénk, melyek azonban tárgyilagos vizsgálgódás után teljesen megsemmisülnek.

Ezek a szempontok arra kötelezik a csendőrt, hogy minden lényegesebb *tanuvallomás mélyére hasson*, annak szavahihetőségét megvizsgálja, a tanut kikérdezze, hogy miként s honnan szerzi ismereteit s végül, hogy — lehetőség szerint — a bmondást az alább felsorolt néhány példában látható módon ellenőrizze, azaz megállapítsa, hogy képes-e a tanu annak észlelésére, a mit állítása szerint hallott, érzett vagy látott.

A szóbeli tanuvallomásnál fontos szerepet játszik a kikérdező egyén szellemi, hivatalos vagy társadalmi állásbeli f-nssébsége, a kérdések mikénti szövegezése, hangsúlyozása stb. is, a mennyiben ezek a kikérdezettre nagy befolyással lehetnek.

A tanuvallomások szavahihetőségére vonatkozólag 1000 egyénen kísérlet tétetett. Ezek két csoportba osztattak. Az egyikbe csak művelt egyének: egyetemi tanárok, orvosok, egyetemi hallgatók s előkelőbb állású nők, a másikba többnyire alacsonyabb műveltségűek: betegápolók, betegápolónők, kisebb hivatalnokok és munkások tartoztak.

Az első kísérlet *szines vetített képekkel* történt, melyek egy percig voltak láthatók. Ezen idő alatt minden egyén annyi részletet véshetett emlékezetébe, a mennyit csak meg tudott tartani s azután 50 kérdésre felelve, az észlelteket előadta.

A bemutatott képek egyike egy tájképet ábrázolt. A tájban egy tó s a tavon egy csónak. Néhány kérdést felsorolok: Milyen színű volt a csónak? Ült-e benne egy asszony? Az evezőnél ült-e? Fejkendő volt-e rajta és milyen színű? Egy fiu ült-e a csónakban? stb.

A feltett kérdések között 10 olyasmire is vonatkozott, a mi a képen tényleg nem volt látható, de a kérdésbe úgy volt felvéve, hogy könnyen annak a látszatát kelthette, mintha a kérdés tárgya a képen tényleg látható lett volna.

Azok a feleletek, melyekre mint megdönthetetlenül igazaknak látszókra az illető egyén adott esetben a bíróság előtt meg is esküdött volna a kikérdezt egyén által külön megjelöltettek.

A kísérlet eredménye a következőkben foglalható össze.

Az első csoportba tartozó egyének 2—3-szor annyi ész helyesebb feleletet tudtak adni, mint a második csoporthoz tartozók.

A férfiak tárgyakra, tulajdonságokra és számokra, a nők pedig a színekre vonatkozólag adtak helyesebb feleleteket.

A kísérletek folytatásánál a hibák száma mindinkább csökkent, így tehát azon érdekes körülmény is megállapítást nyert, hogy az észlelőképesség folytonos gyakorlathatnál jobban és jobban kifejlődik, többet és többet tud felölelni, élesebb és behatóbb lesz.

Megállapított, hogy a feleletek fele részben jók, felerészben pedig rosszak vagy határozatlanok voltak. 4217 jó felelettel szemben állott 1674 rossz és 3352 határozatlan.

Különféle helytelen felelet volt azok között is, melyekre az illető egyén a bíróság előtt megesküdni is kész lett volna.

Voltak, a kik számos oly kérdésre adott feleletre is készek lettek volna megesküdni, melyek a bemutatott képeken tényleg elő nem fordult dolgokra vonatkoztak, tehát szüggeráló (rávezető, rákényszerítő) kérdések voltak.

Ha egy képnek azon tudatos czállal történt megsemmisítése, hogy abból az illető minél többet vegyen magába, már ily sok hibára ad alkalmat, ugyan joggal feltételezhető, hogy a véletlen, hirtelen

pillantás még kevesebbet tud felölelni s hogy így ebben még kevesebbet bízhatunk.

Az idő, tér és méret meghatározására vonatkozó kísérletek a következő eredményre vezettek:

Az egy perc alatt lefolyó időtartam általában igen hosszúnak becsültetett. Egyesek ezen időtartamot 5 perczre becsülték!

A távolságokra és méretekre vonatkozó kísérletek-nél megállapítást nyert, hogy a nők a távolságokat és méreteket általában nagyobbaknak, illetőleg hosszabbaknak hitték, mint a férfiak.

A távolságok megállapításánál, a becsülőképesség csodálatosan megbízhatlannak bizonyult. Némelyek 2–3 méternyi távolságot 30 cm-re becsülték! Mások nagyobb távolságokat egyáltalán nem tudtak megbecsülni. Egyesek 137 méteres távolságot 25–30 méterre becsülték, egy betegápoló még 500 méterre is gondult! 1-től 3 méterig terjedő távolságokat majdnem mindenki rövidebbre becsült.

Feltűnő volt, hogy az emberek mily keveset látnak azokból a tárgyakból, melyek nap-nap után szemük előtt vannak! Egy tébolyda 20 ápolónője közül arra a kérdésre, hogy abban a kertben, melyre dolgozószobájuk ablakai nyílnak, a mely kertben ők minden nap sétálgattak, hány fa áll? csak 6 adott helyes feleletet; jöllehet a kertben csupán 5 fa volt. Ugyanezeknek az ápolóknak egy más gyakorlati kísérlet alkalmával ugy kellett az épület folyosóin haladniok, hogy 4 ápolóval és 4 ápolónővel találkoztak. A legtöbb sokkal kevesebb személyt vett észre, hárman azt állították, hogy nem találkoztak senkivel sem, kilenczen pedig csak a velük szembe jött egyéneket, de azoknak is csak felét vették észre.

Ezekből a kísérletekből levonhatjuk, hogy:

1. A legtöbb egyénnek a helyes tanulás igen nehezére esik.
2. A kikérdező kérdéseivel a tanura igen nagy befolyást gyakorolhat.

3. A kisebb műveltségű egyén tanuvalломása kevésbé megbízható, mint a képzett egyéné.

A tanúk bémondásait tehát csak akkor értékelhetjük kellően, ha azokat a megbízhatóság tekintetében egyszerű gyakorlati módon ellenőrizzük.

Az őrsparancsnok (járőrvezető) például jól teszi, ha a tanúk kikérdezésénél rendszeren használt helyiségek ablakaiból látható tárgyak távolságát leméri és előjegyzi. Pl. a jegenyéig 45 lépés, a sarokig 90 lépés, a kápolnáig 120 lépés, a folyóig 200 lépés, az útkeresztezésig 300 lépés, a dombig 600 lépés stb. Ha már most egy tanu valamely bűnügyben — általa csak becslésből ismert — távolságokat említ, ugy az őrsparancsnok (járőrvezető) a tanu által egy vagy több ily, már előre megmért távolságot megbecsültet s így a tanunak erre vonatkozó szavahihetőségével hamarosan tisztába jöhet.

Számtalan más esetben hasonlóan járunk el. Ha egy tanu például azt állítja, hogy «öt perczig tartott», ugy elővesszük az órát s azt mondjuk: «ha mostantól kezdve öt percz elmúlt, szóljon.» Emberek felismerésénél, nagyobb távolságokra való látással, hangirányok megjelölésével, számok becslésénél (emberek, pénzdarabok) ugyanily eljárást követhetünk.

Fontos esetekben a helyszínén eszközöljük a tanúk bémondásainak ellenőrzését és pedig lehetőleg egyforma világítás és egyenlő körülmények között. Ezt különösen személyeknek nagyobb távolságokra és egy bizonyos helyről való felismerésére, hangok hallására és egyes tehetségekre (szaladás, ugrás, mászás, emelés, stb.) vonatkozó tanuvalломásoknál tegyük.

Ezeknek a tanuvalломásoknak ellenőrzése mindig jó, mert sokszor meglepő, sőt megdöbbentően érdekes eredményekkel fognak járni. Némely embernek csodálatos éles a látása, mások a szóndot szót rendszeren értik, de fülük az éppen szóban forgó, igen magas vagy mély hangot nem tudja meghallani

Egy félig hülye embernek bámulatos a becső képessége, egy tudós a 30 méteres távolságot nem ludja a 200 méterestől megkülönböztetni!

A tanuvallomások értékelésénél tekintetbe kell venni a tanu jellemét, egyéni tehetségeit valamint azt is, hogy a tanu a terhelttel szemben nem-e áll rokoni vagy egyéb érdekeltségben és hogy a szönyegen levő esetben milyen az esetleges szerepe? (káros, panaszos, részes stb.)

A tanuvallomásoknak a személyleírásokra vonatkozó részét szükségesnek látom még külön megvilágítani.

Tapasztalati tény, hogy számos bűnesetben először azt kell megállapítanunk, hogy a tanuk kit látták a helyszínen? Ha a körülmények folytán gyanuba vett egyén kiléte a szemtanuk előtt nem volt ismeretes, úgy szükséges, hogy a tanuktól a gyanúsított személyére vonatkozó adatokat kikérdezzük. Ha már most a gyanúsítotton kívül más, a tanuk előtt szintén ismeretlen, de a tett elkövetésével semmi vonatkozásban nem lévő egyének is voltak jelen e helyszínen, úgy az a veszély forog fenn, hogy az ily egyénekről nyert benyomások következtében a bemondások emlékezeti csalódások által zavartakká lesznek, azaz a gyanúsított összeeseréltetik egy más egyénnel.

Ritkák azok az esetek, melyekben a személyleírás egyszersmind bizonyíték is, de óriási a személyleírás fontossága a bűnügyi nyomozások szempontjából.

A személyleírás különösen a tettes kilétének megállapítására irányuló első nyomozati cselekedetekre nézve nagy fontosságú. Vannak bűnesetek (gyilkosság, rablás), melyekben a személyleírás az egyetlen vagy legalább is legfontosabb adat a további nyomozati intézkedésre. A személyleírás igen fontos oly esetekben is, melyekben a tettes neve ismeretlen vagy hamisnak bizonyul.

Szemesítéséknél a tanutól a szemesítés előtt a

személyleírás szintén megkérdendő, ezzel a felismerés helyességére vonatkozólag nyerünk egy támpontot.

Minden tapasztalt csendőr tudja, hogy a tanuknak a személyleírásokra vonatkozó bemondásai milyen megbízhatatlanok, hézagosak és hamisak, kivált akkor, mikor egy csoportból kell egy egyént leírni, (pl. a vásári tolongásban működött zsebtolvajt). Ennek oka a figyelem hiányában keresendő, mit a tanu sok esetben külön ki is emel. Hányszor történik azonban, hogy a tanu azt a körülményt, miszerint a leírandó egyént kellően nem figyelte meg s így pontos személyleírát nem adhat, szándékosan elhallgatja. Ezzel azt a számos idézést akarja elkerülni, melyek a bemondott személyleírás alapján eszközölt elfogások vagy feljelentések után rendszerint be szoktak következni.

Sokszor megtörténik, hogy a tanu, ha látja, hogy az ő bemondása döntő, egy költött személyleírát mond be, azaz a helyes leírást elhallgatja, mert a félelem érzése fogja el abban a tudatban, hogy az ő szavai a gyanúsítottra végzetesek lesznek.

Mindezek a körülmények befolyásolják a személyleírásokra vonatkozó tanuvallomásokat, zavaró hatásuk azonban egy képzett s tapasztalt csendőr eljárása által kikapcsolhatók vagy legalább is igen csekély mérvre szoríthatók.

Főkellék, hogy a csendőr a tanu figyelmének fokát megállapítsa, mert hiszen a tanu észleleteinél az a lényeges, hogy mekkora figyelemmel kísérte a helyszínen történeteket, nem pedig az a véletlen körülmény, hogy ő a helyszínen volt.

Világos és figyelembe veendő pl., hogy egy renyhe, közömbös természetű egyén figyelme nehezebben lesz felébreszthető, mint egy élénk véralkatu, minden iránt érdeklődő egyéné.

Több szem többet lát! Ne támaszkodjunk tehát csupán egy — akármennyire is szavahihetőnek látszó — tanu bemondására, hanem iparkodjunk

minél több tanút meghallgatni, különösen pedig olyanokat, kik a körülményeknél fogva abban a helyzetben voltak, hogy a legtöbbet észlelhették.

A bemondás ellenőrzése által némely hamisnak látszó adat helyreigazítható s értékesíthető. Ha valaki például körszakálról beszél, holott az illető egyénnek erős bajusza és hegyes szakálla volt, ugy ez csak egy könnyen helyrehozható pontatlanság vagy helytelen kifejezés. Ott, hol becslésekről van szó, a tanu sokszor egy egyszerű próba után helyesen fogja megjelölni azt, a mit mondani akar.

Különösen ha a sajtó vagy a közönség egy ügyet «felkapott», de a bűnügyi nyomozásoknál általában is, nagyon sok előítéllettel kell küzdenünk.

A közönség és a sajtó az ügy hiteles részleteit, a gyanuokokat és a bizonyító körülményeket, valamint ezeknek horderejét és értékét nem ismeri és a nyomozásnak miként történő végigvezetéséről kellően tájékozva nincsen. Így tehát a nyomozásnál az eset vagy a tettes kiderítése érdekében értékesített és talán szokatlan közvetett bizonyítékok (pl. a nyomozó kutya) irányában ellenszenvvel viselkedik. Támadják az eljáró közeget és a nyomozásnak akadálytalan keresztülvitelét sokszor megnehezítik s beavatkozásuk által károsan befolyásolják. Hibákat keresnek még ott is, a hol ilyenek nincsenek, vigyáznunk kell tehát, hogy különösen főbénjáró ügyekben, melyeknél a nyomozás egyes mozzanatait a sajtó és ennek nyomán a közönség is tájékozva van, helytelenségek ne történjenek.

Egy olyan ember, ki a bizonyításban és az «ész-szerű következtések»-ben oly biztossággal jár el, mint «Sherlok Holmes» a regényhős, a gyakorlat számára még nem született. De különösen az ész-szerű következtetéseknél a hibákkal mindég számolnunk kell, s mondhatjuk, hogy ezen a téren az a mester, ki magát túrtörtetni és következtetéseinek merészségét korlátozni tudja.

Különösen két hibától kell óvakodnunk.

1. a létező gyanuokoknak figyelembe nem vétele,
2. a gyanuokoknak hamis értékelése.

A bűnper az alábbi bizonyítékokat ismeri: a tanu-vallomás, a helyszíni szemle, a szakértői vélemény, a *közvetett bizonyítékok* (alibi, ujjlenyomat, bűnjel-
lek stb.) az okmányok és a beismerés.

A mai bűnpernél azonban és kiváltképpen a bűnösség kérdésénél az összes bizonyítékok között a *közvetettek* birnak a legnagyobb súlyal. Megállapításukra és ellenőrzésükre tehát kiváló gondot kell fordítanunk.

Régebbi időkben a közvetett bizonyítékoknak nem tulajdonítottak oly nagy bizonyító erőt, mint ma. Súlyos büntetésre való elítélés, csupán azok alapján, semmi esetre sem történt. Ma — a bűnpereknek rendelkezésére álló segédeszközök folytán — ez egészen másképen áll!

A közvetett bizonyíték egy olyan megállapított tény, melyből egy más, bebizonyítandó tény helyes vagy helytelen voltára következtetni lehet.

A helyes következtetés, éppen úgy, mint a meglevő összes közvetett bizonyítékok felismerése azonban egy bizonyos tehetséget, gyakorlatot, tapasztalatot és lelkiismeretességet tételez fel, melyek bizony sokszor azon egyénél, ki a «helyes következtetések» levonására hivatva van, hiányoznak. Ezek azonban oly hibák, melyek teljesen ki nem küszöbölhetők, de a melyeknek ellensúlyozására az örs-és járásparancsnoknak törekednie kell.

Eppen ezeknek a tévedéseknek kikerülése, a látórk szélesbitése, a cselekmények felfogása és az ítélőképesség élesítése nemkülönben az újabb bűnesetek, valamint azok közvetett bizonyítékainak megismerése végett szükséges, hogy saját tapasztalatainkat alkalmas uton (csendőrségi lap) és módon nyilvánosságra hozzuk, másrészt pedig, hogy ily tárgyu és gyakorlati esetekből merített közleményeket olvassunk és tanulmányozzunk.

Vegyünk csak egy gyakorlati esetet:

Egy hullát találunk, a hullán egy égett szélű lövés. Saját vagy más hibája? Igen fontos bizonyító körülmény annak a pontos megállapítása, hogy mily távolságból történt a halálos lövés? Ha tanu nincs, kénytelenek vagyunk a tárgyi tényállásból következtéseinket levonni. De e téren nincsen meg mindenkinek a kellő tapasztalata. Ha azonban a szakirodalmat figyelemmel kísérrük, ugy egy szaklapban egy idősebb igen tapasztalt tűzérszázados tollából a következő megfigyeléseket olvassuk:

„Egy kézi lőfegyverből lőtt lövedék nem képes azon óriási hőt, melyet a puska csövén való áthatalása közben magába vett, azon tárgyba, melybe hatol — bármily anyagból is legyen az — a behatoláskor égési nyomok alakjában visszahagyni. Seb-szélék, melyek egy nagyobb távolságból becsapódó lövedéktől származnak, az átvitt hőhatás legkisebb jelét sem mutatják, éppen ugy, mint a hogyan egy lövedékesapódásnak fában vagy vasban hátrahagyott löcsatornája égési nyomokat nem mutat fel. Minél hosszabb a röppálya, melyet egy lövedék a célhoz való utjában megtesz, annál nagyobb a levegő általi lehülés s a lövedék minden esetre oly állapotban ér a célhoz, hogy égési nyomokat nem hagy hátra.

Másképpen áll ez, ha a lövés közvetlen közelből történt. A lövedék a lőportöltetnek mintegy 10 cm hosszú tűzkévéjével együtt hagyja el a csövet. A test tehát, melyre a lövedék ily csekély távolságból csapódik, természetesen szintén ki van téve a tűzkéve hatásának s így azon, illetőleg a seb szélein, égési nyomok keletkeznek.

Ugyanez áll forgópisztolyokból vagy pisztolyokból tett lövéseknél, csakhogy ezeknél a tűzkéve még rövidebb s ha a lövés a lövedék átsapódáson kívül, még égési nyomokat is hagyott hátra, ugy a lövés bizonyára egészen jelentéktelen távolságból történt.

A forgópisztolyból tett lövés, mely a lövedéknek halálos sebén kívül még a ruhán vagy testen égési

nyomokat is idézett elő, ezek folytán egy, pontosan ugyan meg nem határozható, de csak néhány centiméter között mozgó távolságból történt, vagyis biztosra vehetjük, hogy egy ily égési nyomokat hátra hagyott lövésnél a fegyver torkolata a testet majdnem közvetlenül érintette.»

A közvetett bizonyíték számos bűnygyben különösen akkor nem nélkülözhető, ha a bűnesetnek nem volt tanuja, vagy hogy ha a tanuk erkölcsi vagy természeti okok miatt nem szavahihetők. Mindennapos tapasztalatainkból megismerkedtünk a tanuvallomások megbízhatatlanságával, tehát a tények helyes értékelése képezi a mai közvetett bizonyíték lényegét, mi (esetleg szakértők által) sokkal könnyebben ellenőrizhető, mint a lélektani okokból sokszor oly nehezen ellenőrizhető tanuvallomások.

Csendőrtisztek (tisztviselek), azok özvegyeinek és árváinak ellátási ügyei.

(A fennálló törvények, felség elhatározások és rendeletek nyomán.)

Irta: *Hein György* hadnagyszámvivő.

A csendőrtisztek (tisztviselek) ellátását az 1875: L.I. t. cz., azok özvegyeinek és árváinak ellátását pedig az 1885: XI. t. cz. állapítja meg.

A törvénymagyarázatok felség elhatározásokon, ministertanácsi határozatokon, közigazgatási bírósági ítéleteken és ministeri rendeleteken alapulnak. «Csendőrtisztek» alatt a hasonrangu tisztviselők is értendők.

I. Csendőrtisztek ellátása.

A szolgálatképtelenség felülvizsgáló bizottság által állapittatik meg.

Felülvizsgálat nélkül csak oly tiszt helyezhető nyugállományba, illetőleg szabadságható várakozási illetékkal, a ki

- a) 60 éves életkorát meghaladta,
- b) valamely felemelten számítandó szolgálati időnek betudásával 40 évig szolgált,
- c) elmebeteg.

Az a) és b) alatti esetekben csak akkor van felülvizsgálatnak helye, ha sebesülési pótdíj odaítéléséről van szó, különben pedig a nyugdíjazás felülvizsgálat nélkül megtörténik.

Az ellátás nemei:

Allandó, vagy időleges nyugdíj, sebesülési pótdíj odaítélése, végül valamely rokkantak háza ellátási állományába való felvétel, vagy a rokkantházi javadalomnak a tartózkodási hely szabad választása mellett való adományozása.

Allandó nyugdíjra a tisztnek csak a 10 beszámítható szolgálati év után van igénye.

Tíz évi szolgálati idő előtt csak abban az esetben ítélhető oda allandó nyugdíj, ha a szolgálatképtelenség:

- a) ellenség előtt történt megsebesülés, vagy hafi fáradalom;
- b) elmebetegség, epilepsia, teljes megvakulás, vagy tehetetlenség;
- c) szolgálatteljesítés közben önhibán kívül szenvedett sérülés, a szolgálat sajátlagos volta által előidézett másnemű törődöttség, az állomáshelyen uralkodott járvány, vagy ragályos szembetegség által idéztetett elő, a mi által az illető tiszt eddigi szolgálati állásának megfelelő keresetre képtelenné válik.

Tíz szolgálati év betöltése előtt — a most elsorolt eseteken kívül — csak *időleges nyugdíj* engedélyezhető, a mely következőképen van megállapítva:

Ha a szolgálatképtelenség

	az 1-ső	vagy	2-ik	szolgálati	évben	áll	be	1	év
ha a	3-ik	«	4-ik	«	«	«	«	2	«
«	az 5-ik	«	6-ik	«	«	«	«	3	«
«	a 7-ik	«	8-ik	«	«	«	«	4	«
«	a 9-ik	«	10-ik	«	«	«	«	5	«

Ő császári és apostoli királyi Felségének 1907. évi márczius hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározása alapján mindazok a tisztek, a kiknél a szolgálati időnek egy hat havi hányadot meghaladó oly töredéke mutatkozik, a mely egy évre kikerekítve, a nyugdíj emelkedését vonná maga után, az egy évi nyugdíjnyádnak megfelelő *személyi pótdíjra* hozhatók javaslatba.

Az esetleg élvezett korpótdíj után a személyi pótdíj szintén kieszközölhető.

Felemelten számítandó: a hadjárat évi, a katonai nevelő- és képzőintézetekben tanári minőségben eltöltött idő (3 év 4 évnél), végül a katonai térképészeti, osztályvezetői, háromszögölői, vagy háromszögölő segédi minőségben eltöltött idő (1 év = 16 hónap).

A nyugdíj a nyugállományba helyezést követő hó első napjától, esetleg a rendeletben meghatározott naptól kezdődőleg folyósítatik, melynek évi összege a legutóbb élvezett beszámítható javadalmas alapján (havidíj és csendőrségi pótdíj) és a szolgálati időhöz mérten akként állapítottik meg, hogy a tiszt 10 szolgálati év után az utóljára élvezett havidíj 1/s-át, betöltött 15 év után annak 3/s-át, minden további év után pedig 2/5%-át kapja.

A nyugdíj legkisebb kiszabata évi 600 korona. Ő császári és apostoli királyi Felségének 1910. évi július hó 31-én kelt legfelsőbb elhatározása alapján mindazok a tisztek, a kik 1910 szeptember 1-e után helyezettek a nyugállományba, vagy pedig várakozási illetékkal szabadságholtattak s a

I. T á b -

a rangosztályba sorolt csendőr havi-

Szolgálati idő		Rangosztály, havidijtétel és a szolgálati											
		XI.			X.				IX.				
		1680	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600	
10		600	690	666 ⁶	733 ³	800	865 ⁶	933 ³	1000	1066 ⁶	1133 ³	1200	
15		630	675	750	825	900	975	1050	1125	1200	1275	1350	
16		672	720	800	889	950	1040	1120	1200	1289	1360	1440	
17		714	765	850	935	1020	1105	1190	1275	1360	1445	1530	
18		756	810	900	990	1080	1170	1260	1350	1440	1530	1620	
19		798	855	950	1045	1140	1235	1330	1425	1520	1615	1710	
20		840	910	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	
21	B e t ö l t ö t t s z o l g á l a t i é v u t á n	882	945	1050	1155	1260	1365	1470	1575	1680	1785	1890	
22		924	990	1100	1210	1320	1430	1540	1650	1760	1870	1980	
23		966	1035	1150	1265	1380	1495	1610	1725	1840	1955	2070	
24		1008	1080	1200	1320	1440	1560	1680	1800	1920	2040	2160	
25		1050	1125	1250	1375	1500	1625	1750	1875	2000	2125	2250	
26		1092	1170	1300	1430	1560	1690	1820	1950	2080	2210	2340	
27		1134	1215	1350	1485	1620	1755	1890	2025	2160	2295	2430	
28		1176	1260	1400	1540	1680	1820	1960	2100	2240	2380	2520	
29		1218	1305	1450	1595	1740	1885	2030	2175	2320	2465	2610	
30		1260	1350	1500	1650	1800	1950	2100	2250	2400	2550	2700	
31		1302	1395	1550	1705	1860	2015	2170	2325	2480	2635	2790	
32		1344	1440	1600	1760	1920	2080	2240	2400	2560	2720	2880	
33		1386	1485	1650	1815	1980	2145	2310	2475	2640	2805	2970	
34	1428	1530	1700	1870	2040	2210	2380	2550	2720	2890	3060		
35	1470	1575	1750	1925	2100	2275	2450	2625	2800	2975	3150		
36	1512	1620	1800	1980	2160	2340	2520	2700	2880	3060	3240		
37	1554	1665	1850	2035	2220	2405	2590	2775	2960	3145	3330		
38	1596	1710	1900	2090	2280	2470	2660	2850	3040	3230	3420		
39	1638	1735	1950	2145	2340	2535	2730	2925	3120	3315	3510		
40	1680	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600		

L á z a t *

dijasok évenkénti nyugdíjilletékéről.

időhöz képest esedékes nyugdíj koronákban

VIII.		VII.		VI.		V.		IV.		III.	
4400	4800	5400	6200	7200	8800	11400	13000	14016	16000	16800	18000
1166 ⁶	1600	1800	2066 ⁶	2400	2933 ³	3800	4933 ³	4672	5833 ³	5600	6000
1650	1890	2025	2325	2700	3300	4275	4875	5256	6000	6300	6750
1760	1920	2160	2480	2880	3520	4560	5200	5666 ⁶	6100	6720	7200
1870	2040	2295	2635	3060	3740	4845	5525	5956 ⁶	6800	7140	7650
1980	2160	24	2790	3240	3960	5130	5850	6307 ²	7200	7560	8100
2090	2280	2565	2945	3420	4180	5415	6175	6657 ⁶	7600	7980	8550
2200	2400	2700	3100	3600	4400	5700	6500	7008	8000	8400	9000
2310	2520	2835	3255	3780	4620	5985	6825	7358 ³	8400	8820	9450
2420	2640	2970	3410	3950	4840	6270	7150	7788 ⁶	8800	9240	9900
2530	2760	3105	3565	4140	5060	6555	7475	8092 ²	9200	9360	10350
2640	2880	3240	3720	4320	5380	6840	7800	8409 ⁵	9600	10080	10800
2750	3000	337	3875	4500	5500	7125	8125	8760	10000	10500	11250
2860	3120	3510	4030	4680	5720	7410	8410	9117 ⁴	10400	10920	11700
2970	3240	3645	4185	4860	5940	7695	8775	9460 ⁸	10800	11340	12150
3080	3360	3780	4340	5040	6160	7980	9100	9311 ²	11200	11700	12600
3190	3480	3915	4495	5220	6380	8265	9425	10161 ⁶	11700	12180	13050
3300	3600	4050	4650	5400	6600	8550	9750	10512	12000	12600	13500
3410	3720	4185	4815	5580	6820	8835	10075	10867 ⁴	12400	13020	13950
3520	3840	4320	4930	5760	7040	9120	10400	11212 ⁸	12800	13440	14400
3630	3960	4455	5115	5940	7260	9405	10725	11563 ²	13200	13860	14850
3740	4080	4590	5270	6120	7480	9690	11050	11913 ⁶	13600	14280	15300
3850	4200	4725	5425	6300	7700	9975	11375	12264	14000	14700	15750
3960	4320	4860	5580	6480	7920	10260	11700	12514 ⁴	14400	15120	16200
4070	4440	4995	5735	6660	8140	10545	12025	12964 ⁸	14800	15540	16650
4180	4560	5130	5890	6840	8360	10830	12350	13315 ²	15200	15960	17100
4290	4680	5265	6045	7020	8580	11115	12675	13665 ⁶	15600	16380	17550
4400	4800	5400	6200	7200	8800	11400	13000	14016	16000	16800	18000

* A tiszti és legénységi ellátásokra vonatkozó összes táblázat-

tok a következő évi zsebkönyvekbe is felvételnek. (Szerk.)

II. Táblázat

a rangosztályba sorolt csendőr havidíjasoknak a csendőrségi pótdíj után esedékes évenkénti nyugdíjtöbbletről.

Csendőrségi szolgálati idő	A csendőrségi pótdíj hányad mérve a szol- gálati időhöz képest koronákban								
	540	660	900	1260	1500	1740	1980	1890*	2000*
1	13 ⁵	45	50
2	27	90	100
3	40 ⁵	135	150
4	54	180	200
5	67 ⁵	225	250
6	.	99	270	300
7	.	115 ⁵	315	350
8	.	132	360	400
9	.	148 ⁵	405	450
10	.	165	450	500
11	.	.	247 ⁵	495	550
12	.	.	270	540	600
13	.	.	292 ⁵	585	650
14	.	.	315	630	700
15	.	.	337 ⁵	675	750
16	.	.	.	504	.	.	.	720	800
17	.	.	.	535 ⁵	.	.	.	765	850
18	.	.	.	567	.	.	.	810	900
19	.	.	.	598 ⁵	.	.	.	855	950
20	.	.	.	630	.	.	.	900	1000

* A csendőrségi felügyelő pótdíja.

Csendőrségi szolgálati idő	A csendőrségi pótdíj hányad mérve a szol- gálati időhöz képest koronákban								
	540	660	900	1260	1500	1740	1980	1890*	2000*
21	787 ⁵	.	.	915	1050
22	825	.	.	990	1100
23	862 ⁵	.	.	1035	1150
24	900	.	.	1080	1200
25	937 ⁵	.	.	1125	1250
26	1131	.	1170	1300
27	1174 ⁵	.	1215	1350
28	1218	.	1260	1400
29	1261 ⁵	.	1305	1450
30	1305	.	1350	1500
31	1534 ⁵	1395	1550
32	1584	1440	1600
33	1633 ⁵	1485	1650
34	1683	1530	1700
35	1732 ⁵	1575	1750
36	1782	1620	1800
37	1831 ⁵	1665	1850
38	1881	1710	1900
39	1930 ⁵	1755	1950
40	1980	1800	2000

Megjegyzés. A csendőrségi pótdíj azon hányadok szerint számítottak be a nyugdíj összegébe, melyek a csendőrségnél töltött szolgálati idő után járnak; vagyis minden csendőrségi év után a legutóbb élvezett csendőrségi pótdíjnak $\frac{1}{40}$ -ed része. (1881: LXXI. t.-cz. 1. §-a.)

* A csendőrségi felügyelő pótdíja.

kiknek törvényszerű ellátása az évi 800 koronát nem éri el, az illetők kérelmére oly összegű személyi pótdíjra hozhatók javaslatba, a melylyel a 800 koronánál alacsonyabb nyugdíj ezen összegre kiegészítettik.

A nyugdíjak mérve az I. és II. táblázatokban van feltüntetve.

A nyugdíj megszűnik:

- a) az arra jogosítottnak halálával;
- b) újbóli ténylegesítés folytán;
- c) polgári, állami vagy törvényhatósági szolgálatba történt átlépés esetén;
- d) az állampolgárság elvesztése, vagy kivándorlás esetén;
- e) oly elítéltetés folytán, mely a nyugdíj elvesztését vonja maga után;
- f) végkielégítés esetében;
- g) minden oly esetben, a midőn a fennálló katonai szabályok szerint az illető a nyugállomány tagja lenni megszűnik (b. ü. határozat), kivéve a katonai jellegről, a nyugdíj megtartása mellett való lemondást és végül
- h) a nyugdíjról történt időleges, vagy állandó lemondás folytán.

Ad c). Az 1907: LIX. t.-cz. 3. §-a szerint, ha valamely nyugdíjas újból polgári, állami vagy törvényhatósági állandó fizetéssel egybekötött rendszeresített alkalmazásba lép, akkor nyugdíja — újabb alkalmaztatásának tartamára — beszüntetetik, de csak azon összeg erejéig, a mennyivel az újabb alkalmazással egybekötött javadalmozása nagyobb, mint a nyugdíj alapjául szolgáló javadalmozás volt. Ha újbóli nyugdíjazás esetén a nyugdíj az előbb élvezetnél kevesebb lenne, akkor megtartja régebbi nyugdíját, még pedig annak a tárazának a terhére, a mely előbbi nyugdíját viselte.

Add) A m. kir. belügyminister az ideiglenesen

külföldön tartózkodó nyugdíjas ellátási illetményeit bizonyos, általa meghatározott időtartamra valamely konszultátusnál, vagy külképviseleti hatóságnál is utalványozhatja, vagy pedig megengedheti azt is, hogy a nyugdíj, az igényjogosult családjának fenntartására, itthon hagyott neje, esetleg más megbizottja kezeihez fizetessék ki.

Nyugdíjmegváltás-nak (végkielégítés) csak akkor van helye, ha kérvényező katonai jellegéről (rangjáról) lemond s ha a nyilvántartó hatóságnál (honvéd kerületi parancsnokság) egy katonaeorvos bevonásával megalakult bizottság megállapítja, hogy az illető egészségi állapotához képest még *legalább két évig* élélhet.

A vonatkozó kérvényhez egy közjegyzőileg hitelesített nyugdíj lemondási nyilatkozat csatolandó, a melyet — ha kérvényező nős — neje is aláír.

A végkielégítés az élvezett nyugdíj *két évi* összege. *Várakozási illetékkel való szabadságoldás*-nak elvileg csak időleges szolgálatképtelenség, tehát oly esetekben van helye, a midőn a szolgálatképesség visszanyerése még várható. Egyebekben a „Szabadságolási szabály” határozványai mérvadók.

A várakozási illeték a törvényszerű nyugdíjjal egyenlő, azzal a különbséggel, hogy a várakozási illeték *adómentes* és hogy bélyegtelen nyugtára utalványoztatik, míg a nyugdíjból a következő levonások eszközöltetnek:

IV. oszt. *kereseti adó* (a nyugdíj mérvéhez képest változó progressiv adó) és a kereseti adó évi összegének 5%-a mint *betegápolási pótdadó*. A vonatkozó nyugta II-od fokozatu bélyeggel látandó el.

Sebesülési pótdíj.

A sebesülési pótdíj rendfokozatra és szolgálati időre való tekintet nélkül annak a tisztnek ítéltetik oda, a ki ellenséges fegyver, vagy más hadiszerek által, avagy béke idején szolgálat teljesítés közben

önhibáján kívül megsebesül, vagy súlyosan megsérül és e miatt a megsebesülés, illetve a súlyos sérülés napjától számítva öt éven belül szolgálatképtelenné válik.

A csendőrség sajátlagos szolgálati viszonyait tekintve, az ellenszergülökkel folytatott harcban kapott megsebesülés «ellenséges fegyver» által keletkezettnek tekintetik, míg a szolgálati ténykedés tartama alatt, az illető önhibáján kívül keletkezett súlyos sérülések, a csendőrség különleges szolgálati viszonyaira épen úgy alkalmazandók, mint az a hadseregnél és honvédségnél történik.

A sebesülési pótdíjnak három kiszabata van és pedig:

évi 400 kor. oly sebesülés, vagy súlyos sérülést, a mely a szolgálatképtelenséget előidézte ugyan, de sérült szervezetére komolyabb, a keresetképeséget kizáró, vagy azt lényegesen csökkentő behatással nem volt;

évi 800 kor., ha sérült egyik végtagját veszttette el és végül

évi 1800 kor., ha sérült két tagját, vagy mindkét szemének világát veszttette el, vagy látóélessége mindkét szemén annyira csökkent, hogy csak igen nagy tárgyakat képes közvetlen közelségből felismerni, illetőleg csak a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni.

A test valamely tagjának keresetet kizáró volta, valamint a fejnek, mellnek, vagy a hasnak oly mérvű sérülése, a mely fontos életszervek működésének teljes és maradandó gátlását idézi elő, egy tagnak elvesztésével egyenlőnek tekintetik. (Egy karnak, vagy lábnak bénasága, korlátozott mozgathatósága, egy szem elvesztése, a mellkas zuzodása, a mely a vérkeringést, a lélegzést hátrányosan befolyásolja stb., stb.)

A sebesülési pótdíj élvezete a nyugdíjjal (várakozási illetékekkel) egyidejűleg kezdődik és csak az alábbi esetekben szűnik meg:

a) igényjogosult halálával;

b) a várakozási illetékkal szabadságolt újbóli ténylegesítésével;

c) helyi alkalmazás esetén az alkalmazás tartama alatt és

d) kivándorlás, vagy idegen állampolgárság elnyerése esetén.

A sebesülési pótdíj tehát, a mely tekintet nélkül a kiszabatra, sem bíróság, sem közigazgatási uton le nem foglalható, még abban az esetben is megmarad, ha az illető bírói ítélet alapján vagy más oknál fogva nyugdíját elvesztette, újbóli állami, vagy törvényhatósági szolgálatba lépett, avagy végkielégítést nyert.

A rokkantak házába való felvétel.

Háboruban vagy békében, szolgálatteljesítés közben, önhibán kívül szenvedett sérülés folytán rokkantnak osztályozott, állandóan nyugdíjazott és ápolásra szorult tisztak a IX. rangosztálytól lefelé a katonai rokkantak házáinak ellátási állományába felvehetők.

Az ellátás kétféle és pedig:

a) elhelyezés a rokkantak valamely házába, vagy b) a tartózkodási hely szabad választásával, csak javadalmazásban való részesülés.

Bevett gyakorlat szerint az önmagával tehetetlen, nőtlen tiszt a rokkantak házába, a nős tiszt a tartózkodási hely szabad választásával csak javadalmazásba vétetik.

Mindkét esetben az illetők nyugdíj helyett *havidíjat* élveznek, a mely a ténylegességi havidíj 90%-ában van megállapítva. Ha azonban a törvényszerű nyugdíj ezen kiszabatot meghaladja, akkor a nyugdíj lesz havidíj fejében utalványozva.

A rokkantak házában *tényleg* elhelyezettek ezen havidíj és esetleges sebesülési pótdíjmon kívül még a férhely viszonyokhoz mért természetbeni

lakást is kapnak, butorzatra azonban igényük nem lehet.

A csak javadalmazásban állók természetbeni lakás helyett lakbér-segélyben részesülnek, még pedig a százados évi 240, az alantás tiszt pedig évi 160 koronában.

Elmebeteg ügy.

Az elmebeteg csendőrtisztek a törvényszerű nyugdíj utalványozása mellett *előleg* a budapesti Schwarzer-féle szanatoriumban helyeztetnek el.

A tartásdíj és az intézetbe való szállítás költségei az illető nyugdíjából és esetleges magánvagyonának jövedelméből fedezendők.

Amennyiben a vagyontalan elmebeteg tiszt nyugdíja az eltartási költségekre elegendő nem volna, ugy a fedezetlen rész, valamint a ruházat és fehérnemű beszerzésére és utánpótlására, nemkülönbön egyéb kisebb szükségletekre előirányzott évi 160 korona a kincstár terhére számolandó el.

Az elmebetegek gondnokság alá helyezését az 1906. évi február hó 17-én $\frac{90844}{15-905}$ sz. alatt kelt honvédelmi ministeri rendelet szabályozza.

II. Az özvegyek és árvák ellátása.*

Az ellátás nemei:

állandó, vagy egyszer s mindenkorra szóló.

Állandó ellátás alatt a nyugdíj, egyszer s mindenkorra szóló ellátás alatt a végkielégítés és a temetkezési járulék értendő.

Özvegyi nyugdíj csak abban az esetben folyósítható, ha

* Kutforrás a Súlyom-féle törvénymagyarázat.

a) a férj nyugdíjra jogosító alkalmazásban leg-
alább öt évet szolgált (korengedély melletti szolgál-
tat a csendőrségnél nincs);

b) a házasság a tényleges szolgálati idő alatt,
vagy a szolgálatba lépés előtt kötött meg;

c) a nő férjével annak haláláig együtt élt és
végül

d) ha az özvegy erkölcsi tekintetben kifogás alá
nem esik.

Ad c). Az özvegynek nyugdíj igénye érvényesíté-
sekor abban az esetben, ha férje halálakor azzal
együtt nem élt, nem az a negatív bizonyítás a köte-
lessége, hogy a különülésnek nem ő volt az oka,
hanem az, hogy az együtt nem élés önhibáján kívül
következett be. A negatív bizonyítás jogilag nehézség-
gekkel jár, sőt közvetlenül csaknem lehetetlen, mert
rendszerint az ellenkező, a positiv körülményt lehet
csak igazolni.

Az együttélés nemcsak a házassági jogviszony
természetéből következik, de az együttélést tör-
vényeink is kimondják. A nőnek ez a kötelessége
azonban nem lehet abszolút, hanem megszűnik oly
körülmények beálltával, a melyek a nőnek az együtt-
élést jogilag, erkölcsileg vagy physicaillag lehetet-
lenné teszik.

Igy a nő nem élhet férjével együtt, ha a férj
tébolydában, kórházban stb. van elhelyezve; erköl-
csileg is lehetetlenné lehet téve az együttélés;
physicaillag lehetetlennek tekinthető, ha a közös
lakásban a nő élete, vagy egészsége van veszélyez-
tetve, vagy ha a férj nejét ok nélkül, hűtlenül
elhagyja stb., stb.

Ily esetekben, ha a nő férjével nem élt együtt,
az özvegyiségre jutott nőnek ellátásra van igénye,
melynek megállapításánál előzetesen az bírálandó
el, hogy az együtt nem élés a nőnek, vagy a férj-
nek hibájából következett-e be?

Előfordulhatnak azonban oly esetek is, a mikor
a különülés oka nem a férj, hanem a nő személyi,

III. Tábla

a rangosztályba sorolt csendőr havidijasok özvegyeit

Rangosztály	A férj rendfokozata	Havidij koronákban	540				660				900			
			korona csendőr-											
			nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék
			évi											
XI.	Hadnagy	1680	804	500	824	500	876	500						
		1800	828	500	852	500	900	500						
		2000	868	500	892	500	940	500						
X.	Főhadnagy	2200	908	500	932	500	980	516						
		2400	948	500	972	510	1020	550						
		2600	988	524	1012	544	1060	584						
IX.	Százados	3000	1068	590	1092	610	1140	650						
		3200	1108	624	1132	644	1180	684						
		3400	1148	656	1172	676	1220	716						
VIII.	Őrnagy	4400	1348	824	1372	844	1420	884						
		4800	1428	890	1452	910	1500	950						
VII.	Alezredes	5400	1548	990	1572	1000	1620	1000						
		6200	1708	1000	1732	1000	1780	1000						
VI.	Ezredes	7200	1908	1000	1932	1000	1980	1000						
		8800	2228	1000	2252	1000	2300	1000						
V.	Tábornok	11400						
		13000						
								
IV.	Altábornagy	14016						
		16000						
								
III.	Gyalog. v. lovassági tábornok (táborszernagy)	16800						
		18000						
								

Korona évi, havidíj és

Táza

megillető nyugdíjakról és temetkezési járulékokról.

1260	1500	1740	1980	Csendőrségi felügyelő helyettes		Csendőrségi felügyelő	
				1800	2000	1800	2000
ségi pótdíj után esedékes							
nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék	nyugdíj	temetkezési járulék
korona							
948	500	996	530	1044	570	1092	610
972	510	1020	550	1068	590	1116	630
1012	544	1060	584	1108	624	1156	664
1052	576	1100	616	1148	656	1196	696
1092	610	1140	650	1188	690	1236	730
1132	644	1180	684	1228	724	1276	764
1172	676	1220	716	1268	756	1316	796
1212	710	1260	750	1308	790	1356	830
1252	744	1300	784	1348	824	1396	864
1292	776	1340	816	1388	856	1436	896
1332	810	1380	850	1428	890	1476	930
1492	944	1540	984	1588	1000	1636	1000
1572	1000	1620	1000	1668	1000	1716	1000
1692	1000	1740	1000	1788	1000	1836	1000
1852	1000	1900	1000	1948	1000	1996	1000
2052	1000	2100	1000	2148	1000	2196	1000
2372	1000	2420	1000	2468	1000	2516	1000
.	3000	1100
.	3320	1200
.	3524	1200
.	3920	1200
.	4080	1200
.	4320	1200
.	3040	1116
.	3360	1200
.	3564	1200
.	3960	1200
.	4120	1200
.	4360	1200

illetőleg physicalai körülményeiben rejlik, pl. a férj áthelyeztetik, de neje oly betegségben szenved, a mely miatt férjét — orvosi rendeletra — új állomáshelyére nem követheti. Ily körülmények között tehát az együtt nem élés a nő viszonyaiból folyik ugyan, de ez a nőnek hibául, vagy bűnül nem róható fel.

Az illetékes hatóság tehát ily esetekben a fősúlyt annak a megállapítására fogja fektetni, vajjon a nő kényszerítve volt-e a férjétől való külön élésre, illetőleg ez indokolt volt-e, mert ellen esetben az özvegynek nyugdíjra igénye nem lehet. (Pénzügmin. 122,421, 122,806/1890. sz. intézkedése.)

Add. A nő erkölcsossége a csendőrségi egyének özvegyeiről szerkesztett «Ellátási beadvány»-ban igazolandó. (30,574/1889. sz. honv. min. körrendelet. R. K. szab. r. 45. sz. ex 1883.)

Az özvegyi ellátás mindig a férj legutóbb élvezett beszámítható javadalmazása alapján állapítandó meg és pedig ennek 1200 koronáig 50% és minden további illetmény után 20%. Az özvegyi ellátás az évi 5000 koronát nem haladhatja meg.

A csendőrségi pótdíj csak abban az esetben vehető számításba, ha a férjnek legalább öt évi beszámítható csendőrségi szolgálati ideje volt. (Belügy- és pénzügyminisiteriumok között 1887. évi szeptember hó 18. és 28-án létrejött megállapodás.)

Az özvegyi nyugdíjak mérve a III. sz. táblázatból vehető ki.

Nyugdíjra nincs igénye azon özvegynek, a ki:

a) köteles szolgálati idejének kitöltése, vagy 65 éves korának betöltése után *nyugdíjazott egyénhez ment nőül* (kivéve, ha ily egyén újból alkalmaztatva, legalább még három évet szolgált);

b) 60 évesnél idősebb férjhez ment nőül, hacsak a férj ezután még három évet nem szolgált, vagy ha a házasságból gyermekek nem származtak, a vagy a házasság által nem törvényesítették;

c) férjével, annak halálakor együtt nem élt, ha

csak nem bizonyítja be, hogy a különélésnek nem ő volt az oka;

d) erkölcstelen életet folytat, vagy valamely büntetendő cselekmény elkövetése miatt hivatalvesztésre ítéltetett;

e) a kinek férje állásáról önként lemondott, vagy azt önként elhagyta;

f) a kinek férje engedély nélkül valamely külföldi hatalom szolgálatába áll;

g) a kinek férje oly bűncselekmény elkövetése után, a mely miatt elbocsátatott volna, öngyilkossá lett, vagy megszökött; végül

h) a kinek férje hivatalvesztésre ítéltetett; ha az elbocsátás kimondásakor az özvegyi nyugdíj még folyósítva nem volt.

Az özvegy nyugdíjából nemcsak a saját gyermekeit, hanem férjének esetleg előbbi házasságából származott gyermekeit is eltartani köteles.

Az árvák nevelési járuléka.

Ha az elhalt férj után *három vagy annál több, még anyai ellátás alatt álló* gyermek maradt vissza, avagy csak két gyermek maradt, de az özvegy teherben van, akkor az özvegynek — utóbbi esetben a harmadik gyermek születésétől kezdődőleg — a gyermekek után, feltéve, hogy azok a szabályszerű kort még nem érték el, nevelési járulékra van igénye, a mely minden egyes gyermek után az özvegyi nyugdíjnak $\frac{1}{6}$ -a.

A tisztí árvák szabályszerű életkora: fiúgyermeknél 20 év, leánygyermeknél 18 év.

A *szülőtlén árvák nevelési járuléka* (már egy gyermek után is illetékes) az atyátlán árvák nevelési járulékanak $1\frac{1}{2}$ -szerese.

Szülőtleneknek tekintendők azok az atyátlán árvák is, kiknek anyja újból férjhez ment, nyugdíját megváltotta, vagy azt bármily oknál fogva elvesztette.

Az özvegyek és árvák ellátásának *jogosultságára* semmiféle befolyással nincs az a körülmény, vajjon a férj, illetőleg atya a tényleges, vagy nyugállományban halt-e el. Utóbbi esetben azonban az özvegy és árvák ellátása sem egyenként, sem összesen nem lehet nagyobb a férj nyugdíjánál.

Annak, hogy az árvák anyai gondozás, illetve ellátás alatt állanak, helyhatósági igazolása szükséges.

Kedvezményes ellátás.

Ha a csendőrtiszt szolgálat teljesítés közben önhibáján kívül szenvedett sérülés folytán hal el, akkor az özvegynek és árváknak a férj legutóbb élvezett beszámítható javadalmazásának *teljes összegére van igényük*, még abban az esetben is, ha a férjnek öt évi beszámítható szolgálati ideje nem is volt. (1881: LXXI. t. cz. 7. §-a és 1885: XI. t. cz. 47. §.)

Végkielégítés.

Özvegyeknek és árváknak, ha állandó ellátásra igényük nincs, de a családfő nyugdíjra jogosító alkalmazásban állott és az előírt feltételek megvannak (a házasságnak tényleges szolgálatban, vagy ezt megelőzőleg történt megkötése, együttélés és erkölcsös életmód), együttvéve a férj legutóbb élvezett *havidíjának negyedrészt* kapják meg vékielégítés czimén.

Az ellátás kezdődik:

Özvegyeknél és árváknál a férj, illetőleg atya halálózását követő hó 1-én; utószülötteknél a születés napján; szülőtlen, vagy szülőtleneknek tekintett árváknál mindkét szülő elhalálózásának napján, vagy azon a napon, a melyen az anya nyugdíjigénye bármely oknál fogva megszűnik.

Az ellátás megszűnik:

Özvegyeknél az elhalálózás, vagy újbóli férjhezmenetel napjával; árváknál az elhalálózás, vagy a szabályszerű életkor elérése, férjhezmenetel, oly állami, közhatósági, vagy intézeti ingyenes ellátás elnyerése esetén, a melynek értéke a nevelési járulékkal felér, végül büntetendő cselekményért hivatalvesztésre történt elítéltetés folytán.

Nyugdíjmegváltás.

Minden özvegynek jogában áll nyugdíját megváltani. A nyugdíj megváltását a m. kir. belügyminister engedélyezi. A megváltási összeg a nyugdíjnak legfeljebb *két évi* összegben állapítható meg.

Feltételek: az özvegynek közhatósági orvos által igazolnia kell azt, hogy egészségi állapotához képest legalább is még két évig élél, hogy nincs várandós állapotban. Ha gyermekei vannak, akkor a gyámhatóság engedélye is szükséges. A megváltott nyugdíj többé nem folyósítható. Nevelési járulék nem váltható meg.

Bevett gyakorlat alapján a m. kir. belügyminister csak abban az esetben engedi meg a nyugdíj megváltását, ha az özvegy helyhatóságilag igazolni képes azt, hogy a nyerendő összeget oly vállalatba fekteti stb., a mely megélhetését biztosítja.

A nyugdíj fenntartása.

Az ujra férjhez ment özvegynek joga van nyugdíját *egy éven belül* megváltani, vagy pedig azt újabb özvegyesség esetére fenntartani. A választástól az özvegy többé vissza nem léphet.

Ha az özvegy nyugdíját esetleges második özvegy-

ségére fenntartotta, ez — a mennyiben a törvényes kellékek még mindig fennállanak — újból folyósítatik.

Az 1892. évi április hó 11-én hozott ministertanácsi határozat értelmében az újabb özvegyesség tartamára fenntartott özvegyi nyugdíj abban az esetben is esedékessé válik, ha az igényjogosult második férjétől törvényesen elválasztatik és attól ellátásban nem részesül.

Ugyanily értelmű ítéletet hozott egy konkrét esetben a közigazgatási bíróság is. (1909 május 25. 730. sz.)

Temetkezési járulék.

Az özvegynek, valamint a szabályszerű kort még el nem ért árváknak a nyugdíjon, nevelési járulékon, esetleg végkielégítésen kívül még temetkezési járulékra is van igényük.

A temetkezési járulék a tényleges állományban elhaltak után a legutóbb élvezett javadalmazás, a nyugdíjban elhaltak után pedig a nyugdíj összege alapján állapittatik meg és pedig:

1. három havi összeggel, ha a javadalmazás, vagy nyugdíj 2000 koronát nem halad meg;
2. két havi összeggel, ha 2000 koronát meghalad, de 6000 koronánál nem nagyobb;
3. egy havi összeggel, ha a 6000 koronát meghaladja.

A temetkezési járulék a 2. alatti esetben 500, a 3. alatti esetben 1000 koronánál kevesebb, vagy 1200 koronánál több nem lehet.

A tényleges állományban elhaltak után illetékes temetkezési járulékok mérve a III. sz. táblázatból vehetők ki.

A temetkezési járulékból $\frac{1}{3}$ rész gyógykezelési költségekre, többi részében csak temetkezési költség fejében foglalható le.

Kegydíjak.

Kegydíjak legfelsőbb helyen a honvédelmi-, belügy- és pénzügyministerek hozzájárulása, valamint a magyar ministertanács felhatalmazása alapján csak oly esetekben eszközölhetők ki, a mikor valamely, a törvény által megkívánt kellék hiányzik s oly méltánylást érdemlő körülmények forognak fenn, a melyek a kegydíj (kegyelmi nyugdíj) kieszközölését indokolttá teszik.

A kegydíj a törvényszerű ellátásnál nagyobb nem lehet.

II. Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére, az 1885. évi XI. t.-cz. 28. §-a, illetve az 1881. évi LXXI. t.-cz. 4. §-a értelmében egyszersmindenkorra járó végkielégítésről.

Betöltött szolgálati idő, év		Csendőr részére			Örsvezető részére			Örmester részére					
		Zsold évi próba- csendőr 800 K, csendőr 900 K	ha évi			Zsold évi 1100 K	ha évi			Zsold évi 1300 K	ha évi		
			100	200	300		100	200	300		100	200	300
-tól	-ig	kor. szolg. pótdíjat élvez			kor. szolg. pótdíjat élvez			kor. szolg. pótdíjat élvez					
A 3 évi csend- őrségi szolgál- ati kötelezett- ség lejártá előtt		próbacsendőr 200, csendőr 224	—	—	—	274	—	—	—	324	—	—	—
3	5	-	900	—	—	—	1100	—	—	—	1300	—	—
5	10	6 éven alul	1800	—	—	6 éven alul	2200	—	—	6 éven alul	2600	—	—
		6 éven felül	2000	2200	2400	6 éven felül	2400	2600	2800	6 éven felül	2800	3000	3200

Tevékenységi kimutatás

a m. kir. csendőrkerületekben az 1909. évben teljesített
közbiztonsági szolgálatokról.

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
Fel ségsértés :									
előfordult } eset	2	.	3	1	.	.	.	2	8
kiderített } eset	2	.	3	1	.	.	.	2	
elfogott } egyén	.	.	1	1
feljelentett } egyén	2	.	2	1	.	.	.	2	7
A király, a királyi ház tagjainak bán- talmazása, a király megsértése :									
előfordult } eset	1	4	3	3	4	6	7	3	31
kiderített } eset	1	4	3	3	4	6	7	3	31
elfogott } egyén	.	1	.	1	1	1	.	1	5
feljelentett } egyén	1	6	3	2	5	5	7	2	31
A hűtlenség :									
előfordult } eset
kiderített } eset
elfogott } egyén
feljelentett } egyén
A lázadás :									
előfordult } eset	.	.	1	1	1	.	.	1	4
kiderített } eset	.	.	1	1	1	.	.	1	4
elfogott } egyén
feljelentett } egyén	.	.	1	261	1	.	.	1	264
A hatóságok, or- szággyűlési tagok, vagy ható-ági köze- gek elleni erőszak :									
előfordult } eset	232	245	203	270	168	219	229	189	1755
kiderített } eset	232	245	203	270	168	219	229	189	1755
elfogott } egyén	72	24	27	47	58	78	74	58	438
feljelentett } egyén	360	426	323	525	407	367	400	291	3099

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
Az alkotmány, a törvényhatóságok vagy hatósági közegek elleni erőszak:									
előfordult } eset	15	5	5	6	4	5	16	7	63
kiderített } eset	15	5	5	6	4	5	16	7	63
elfogott } egyén	2	4	4	7	3	1	2	.	19
feljelentett } egyén	17	10	16	9	3	8	30	30	123
A magánosok elleni erőszak:									
előfordult } eset	36	16	44	58	30	36	42	50	312
kiderített } eset	36	16	44	58	30	36	42	50	312
elfogott } egyén	18	8	14	6	32	4	4	3	89
feljelentett } egyén	170	52	182	330	175	160	197	224	1490
A polgárok választási joga ellen elkövetett büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	.	1	1	1	2	.	.	.	6
kiderített } eset	.	1	1	1	2	.	.	.	6
elfogott } egyén	1	1
feljelentett } egyén	.	1	1	1	20	.	.	.	23
A vallás és annak szabad gyakorlata elleni büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	8	4	34	40	8	10	14	15	133
kiderített } eset	8	4	34	40	8	10	14	15	133
elfogott } egyén	.	.	2	1	3
feljelentett } egyén	17	9	68	111	76	15	35	24	355
A személyes szabadságnak, a házjognak, továbbá alevél- és távirtdatitoknak közhivatalnok általi megsértése:									
előfordult } eset	4	1	3	2	2	.	11	8	31
kiderített } eset	4	1	3	2	2	.	11	8	31
elfogott } egyén	.	.	2	2	2
feljelentett } egyén	5	1	5	1	2	.	15	6	35

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
A pénzhamisítás:									
előfordult } eset	66	142	86	22	23	44	38	45	466
kiderített } eset	66	141	86	22	23	44	38	45	465
elfogott } egyén	16	24	57	.	3	15	4	13	132
feljelentett } egyén	100	201	114	30	38	46	58	68	655
A hamis tanuzás és hamis eskü:									
előfordult } eset	19	13	9	17	5	13	15	23	114
kiderített } eset	19	13	9	17	5	13	15	23	114
elfogott } egyén	1	5	.	11	1	4	.	.	22
feljelentett } egyén	26	7	23	21	5	13	28	40	163
A hamis vád:									
előfordult } eset	4	15	1	4	2	4	13	12	55
kiderített } eset	4	15	1	4	2	4	13	12	55
elfogott } egyén	.	1	2	.	3
feljelentett } egyén	6	19	2	5	2	7	24	13	78
A szemérem elleni büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	148	144	250	148	112	194	83	130	1209
kiderített } eset	148	144	250	148	112	193	83	130	1207
elfogott } egyén	17	18	45	33	23	45	14	23	218
feljelentett } egyén	143	165	257	170	102	189	84	128	1238
Kettős házasság:									
előfordult } eset	.	.	1	.	1	.	2	.	4
kiderített } eset	.	.	1	.	1	.	2	.	4
elfogott } egyén	.	.	1	.	1	.	.	.	2
feljelentett } egyén	4	.	.	4
A családi állásra vonatkozó büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	1	5	8	10	13	5	2	9	53
kiderített } eset	1	5	8	10	13	4	2	9	52
elfogott } egyén	.	.	1	.	.	.	1	.	2
feljelentett } egyén	1	6	6	8	18	4	3	8	54

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
A rágalmazás és becsületsértés:									
előfordult } eset	754	516	1016	1059	666	575	665	540	5791
kiderített } eset	754	516	1016	1059	666	575	665	540	5791
elfogott } egyén	4	3	5	4	12	12	4	7	51
feljelentett } egyén	809	596	1103	1230	781	653	805	730	6707
Az ember élete elleni büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	304	516	605	386	373	497	397	507	3585
kiderített } eset	304	507	603	380	367	494	394	504	3553
elfogott } egyén	132	211	289	186	173	220	178	230	1619
feljelentett } egyén	252	425	516	399	366	385	372	423	3138
A párvialad:									
előfordult } eset	7	5	2	10	16	2	2	5	49
kiderített } eset	7	5	2	10	16	2	2	5	49
elfogott } egyén					1				1
feljelentett } egyén	21	9	4	34	30	6	4	13	121
A testi sértés:									
előfordult } eset	3808	3410	4886	4641	2848	3667	4025	3341	30626
kiderített } eset	3808	3402	4828	4636	2843	3665	4015	3328	30525
elfogott } egyén	92	66	177	149	139	180	96	116	1015
feljelentett } egyén	5316	4884	7293	6621	4187	5673	5737	4814	44525
A közegészség elleni büntettek és vétségek:									
előfordult } eset	4	15	6	21	83	14	6	2	151
kiderített } eset	4	15	6	21	83	14	6	2	151
elfogott } egyén		2		2	5	1			10
feljelentett } egyén	4	17	6	35	119	15	8	2	206
A személyes szabadságnak megsértése magánszemélyek által:									
előfordult } eset	15	52	26	12	13	18	23	36	195
kiderített } eset	15	52	26	12	13	18	23	36	195
elfogott } egyén		2		4	1	3		4	14
feljelentett } egyén	25	116	56	14	26	25	34	66	362

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
A levél- és távsürgönyítók megsértése:									
előfordult } eset	4	1	6	8	2	7	39	6	73
kiderített } eset	4	1	6	8	2	7	39	6	73
elfogott } egyén			1						1
feljelentett } egyén	4	3	5	10	2	10	14	8	56
A titok tiltott felfedezése:									
előfordult } eset		1		6	1		1	2	11
kiderített } eset		1		6	1		1	2	11
elfogott } egyén									
feljelentett } egyén		1		9	1		1	2	14
A magánlak megsértése magánszemélyek által:									
előfordult } eset	404	332	457	471	337	360	418	406	3185
kiderített } eset	404	332	455	471	326	360	418	403	3169
elfogott } egyén	23	8	15	24	13	7	9	21	120
feljelentett } egyén	606	433	695	849	531	588	641	627	4970
A lopás:									
előfordult } eset	5984	5220	7200	5741	6134	5031	4465	6540	46315
kiderített } eset	5895	4977	6756	5509	5691	4843	4286	6419	44376
elfogott } egyén	573	381	881	884	994	1156	446	882	6197
feljelentett } egyén	6348	5792	6938	6257	6181	4768	4926	6757	47967
A rablás és zsarolás:									
előfordult } eset	235	212	265	263	163	150	203	235	1726
kiderített } eset	233	208	262	253	163	150	194	232	1695
elfogott } egyén	54	61	106	107	116	112	82	104	742
feljelentett } egyén	341	306	291	399	167	159	226	294	2183
A sikksztatás, zár- törés és hűtlen kezelés:									
előfordult } eset	284	232	468	239	209	205	221	291	2149
kiderített } eset	280	232	467	239	209	205	221	291	2144
elfogott } egyén	13	13	61	25	23	35	16	33	219
feljelentett } egyén	277	232	441	268	207	186	229	279	2119

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
A jogtalan elcsajátítás:									
előfordult	254	198	245	258	218	202	171	234	1780
kiderített	254	196	245	258	214	202	168	232	1769
elfogott	7	3	1	2	3	5	1	.	22
feljelentett	369	278	275	395	279	249	222	302	2367
Az gazdaság és bűnpártolás:									
előfordult	1027	539	1014	572	856	635	442	990	6075
kiderített	1027	539	1013	572	831	635	741	990	6348
elfogott	23	19	22	12	27	58	8	28	197
feljelentett	1056	648	1080	647	1059	659	538	822	6509
A család:									
előfordult	695	319	515	337	345	378	184	472	3245
kiderített	695	318	511	331	343	378	181	471	3228
elfogott	47	56	96	24	34	78	22	88	445
feljelentett	300	438	407	384	225	231	179	405	2519
Okirathamítás:									
előfordult	111	84	64	106	41	60	1369	89	1924
kiderített	111	84	64	105	41	60	1369	89	1923
elfogott	20	7	12	14	7	19	6	18	103
feljelentett	136	69	53	130	65	60	99	206	818
Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítására és használására:									
előfordult	2	.	.	4	.	.	4	.	10
kiderített	2	.	.	4	.	.	4	.	10
elfogott
feljelentett	2	.	.	4	.	.	4	.	10
Bélyeghamítás:									
előfordult	3	.	.	.	1	.	.	.	4
kiderített	3	.	.	.	1	.	.	.	4
elfogott
feljelentett	3	.	.	.	1	.	.	.	4

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
Család és vétkes bukás:									
előfordult	5	14	5	11	6	11	3	9	64
kiderített	5	13	5	11	6	11	3	9	63
elfogott	.	.	2	1	3
feljelentett	8	20	4	11	6	10	4	14	77
Más vagyonának megrongálása:									
előfordult	691	767	890	832	640	792	651	728	5941
kiderített	685	744	886	827	629	729	644	724	5868
elfogott	11	2	19	37	30	22	11	11	148
feljelentett	1056	1149	1482	1141	1166	1242	1045	1106	9987
A gyújtogatás:									
előfordult	890	1395	1600	1439	1402	1668	743	1612	10749
kiderített	770	1137	1339	1178	1042	1339	654	1376	8835
elfogott	37	29	31	39	44	48	45	43	316
feljelentett	832	941	861	1108	944	1139	806	1144	7775
Vizáradás okozás:									
előfordult	2	.	1	7	1	3	.	2	16
kiderített	2	.	1	7	1	3	.	2	16
elfogott	.	.	.	2	.	1	.	.	3
feljelentett	2	.	1	4	1	1	.	26	35
Vaspályák, hajók, távirdek megrongálása és egyéb közbizt. veszélyes cselekmények:									
előfordult	52	53	46	28	47	28	35	30	319
kiderített	52	51	43	27	44	28	32	30	307
elfogott	1	.	1	.	.	1	.	.	3
feljelentett	100	115	61	55	99	88	72	55	665
A foglyok megszökötése:									
előfordult	.	1	1	1	1	2	.	.	6
kiderített	.	1	1	1	1	2	.	.	6
elfogott	.	.	1	1	4	1	.	.	7
feljelentett	.	1	.	.	.	1	.	.	2

Nevezetesen	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
	számu csendőrkerületben								
A fegyveres erő elleni bűntettek és vétségek :									
előfordult } eset	13	28	70	47	19	17	38	52	284
kiderített } eset	12	25	70	47	19	17	38	52	233
elfogott } egyén	5	25	50	26	16	18	28	45	213
feljelentett } egyén	12	3	.	25	5	.	12	7	64
A hivatali és ügyvédi bűntettek és vétségek :									
előfordult } eset	3	2	4	7	1	19	12	2	50
kiderített } eset	3	2	4	7	1	11	12	2	42
elfogott } egyén	.	.	3	.	.	2	1	.	6
feljelentett } egyén	3	1	1	13	1	11	15	2	47
Egyéb törvényekbe ütköző bűntettek és vétségek :									
előfordult } eset	148	95	127	265	83	142	81	237	1178
kiderített } eset	147	95	127	265	82	142	81	236	1175
elfogott } egyén	20	31	46	53	38	62	43	31	324
feljelentett } egyén	97	77	125	207	66	94	57	212	935
Kir. járásbíró-ságok hatáskörébe utalt kihágások :									
előfordult } eset	1360	1321	1843	1844	1441	1566	1097	1143	11615
kiderített } eset	1357	1279	1821	1838	1426	1541	1066	1135	11463
elfogott } egyén	34	29	49	56	44	78	18	49	350
feljelentett } egyén	2012	2076	2773	2998	2363	2360	1887	1784	18253
Közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások :									
előfordult } eset	25867	17670	17728	34285	15624	27328	14478	19362	172273
kiderített } eset	25862	17576	17709	34281	15606	27310	14473	19344	172161
elfogott } egyén	752	1123	2711	5521	2680	7497	518	2851	23653
feljelentett } egyén	39360	29715	30380	53217	31625	39315	25567	27488	276667

FÜGGELÉK.

Katonai és polgári czímtár.

I. KATONAI CZIMTÁR.

Legfőbb hadúr:

Ő cs. és apost. kir. Felsege I. FERENCZ JÓZSEF.

A legfőbb hadúr rendelkezésére: Ő cs. és kir. Fensége *Ferencz Ferdinánd* főherczeg; lov. táb.

Főhadsegédek: gróf *Paar Ede* lov. táb. v. b. t. t.; ahnenburgi báró *Bolfras Artur* gy. tbk. v. b. t. t., * katonai iroda főnöke.

Szárnysegédek: 5 törzstiszt.

Cs. és kir. közös hadsereg.

Az összes fegyveres erő vezérkari főnöke: *Hötendorfi Conrad Ferencz* gy. tbk.

Hadseregfelügyelők: Ő cs. és kir. Fensége *Frigyes* főherczeg gy. tbk. Ő cs. és kir. Fensége *Jenő* főherczeg lov. táb., báró *Klobučar Vilmos* lov. tbk. *Vareš-i Varosánin Marián* tbsz. *Potiorek Oszkár* tbszgy. és *Frank Libariusz* lovag gy. tbk.

Testőrség: a) Arcier testőrség; állománya 45 tiszt; feláll. 1763. b) m. kir. testőrség; állománya 45 tiszt; feláll. 1760. c) Cs. és kir. Darabont-testőrség; állománya 6 tiszt, 44 altiszt; feláll. 1767. M. kir. Darabont-testőrség; állománya 6 tiszt, 44 altiszt, 13 szolga. feláll. 1904. d) Lovas testőr-század; állománya 7 tiszt, 72 altiszt; feláll. 1849. e) Gyalog testőr-század; állománya 6 tiszt, 248 altiszt; feláll. 1802.

Cs. és kir. hadügyminiszter: báró *Schönaich Ferencz* gy. tbk., v. b. t. i.

A hadügyminiszterium segédközegei: A vezérkar főnöke: *Hötendorfi* báró *Conrad Ferencz* gy. tbk. — Hadi levéltári igazg.: belobreskai *Woinovich Emil* altb. — Lovassági felügyelő: lovag *Brudermann Rezső* lov. táb. — Tüzérségi felügyelő: Ó cs. és kir. Fensége *Lipót Salvator* főherceg, tbsz. — Vártüzérségi felügyelő: *Tengler Tivadar* altb. — Hadmérnöki felügyelő: *Blénesi Sándor* tbk. — Utászfelügyelő: *Reinold Emil* ezredes. — Vonatfelügyelő: *Feigl Ede* táb. — Hadtest iskolák felügyelője: *Hausenblas Alfréd* altbgy. — Katonai nevelő és képzőintézetek felügyelője: *Rohr Ferencz* altáborn. — Pótlóvazási felügyelő: benefai *Bacsák Zsigmond* táb. — Vezér építész-mérnök: *Gall Rudolf* vezérőrnagy. — Egészségügyi csapatparancsnok: *Kukik Emánuel* ezredes. — Apostoli tábóri püspöki helynök: dr. *Belopotoczky Kálmán* tricalai püspök, v. b. t. t. — A katonai orvosi testület főnöke: *forstburgi Kratschmer Flórián* vezértörzsorvos. — Szakszámvevőség főnöke: themani báró *Borowiczka Alfréd* min. tan.

Műszaki katonai bizottság: Elnök: zeldegyi *Zednik Győző* táb.

Katonai egészségügyi bizottság: Elnök-forstburgi dr. lovag *Kratschmer Flórián* vezértörzsorvos.

Katonai földrajzi intézet: Par.: *Frank Ottó* altb.

Katonai legfőbb törvényszék: Elnök: *Solwegeni Jahn Frigyes* tbszgy.

Hadtest-parancsnokságok.

1. hadtest: Krakóban. Területe: Nyugati Galiczia, Szilézia és Észak-Morvaország; az 1., 13., 20., 54., 56., 57., 93. és 100. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par. *Weigl József* báró tbszgy.

2. hadtest: Bécsben. Területe: Alsó-Ausztria és Dél-

Morvaország; a 3., 4., 8., 49., 81., 84. és 99. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: hadamari lovag *Versbach Mansuett* gy. tbk.

3. hadtest: Grácban. Területe: Stájerország, Karinthia, Krajna, Triest, Istria, Görz és Gradiska; a 7., 17., 27., 47., 87. és 97. gyalog-ezred hadkieg. területe. Par.: *Schikovský Károly* gy. tbk.

4. hadtest: Budapesten. Területe: Magyarország; a 6., 23., 32., 38., 44., 52., 68., 69. és 86. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Schreiber Viktor* tbszgy.

5. hadtest: Pozsonyban. Területe: Magyarország; a 12., 19., 26., 48., 71., 72., 76. és 83. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: Bernegg-i *Sprecher Artur* gy. tbk.

6. hadtest: Kassán. Területe: Magyarország; az 5., 25., 34., 60., 65., 66., 67. és 85. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Ziegler Alfred* lovag gy. tbk.

7. hadtest: Temesvárt. Területe: Magyarország; a 29., 33., 37., 39., 43., 46., 61. és 101. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Seefranz Antal* altbgy.

8. hadtest: Prágában. Területe: Csehország; a 11., 28., 35., 73., 75., 88., 91. és 102. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Koller Albert* gy. tbk.

9. hadtest: Leitmeritz. Területe: Csehország; a 18., 21., 36., 42., 74., 92., 94. és 98. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: rummershofi *Rummer Adolf* gy. tbk.

10. hadtest: Przemyslben. Területe: Közép-Galiczia; a 9., 10., 40., 45., 77., 89. és 90. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: Falkenfeld-i lovag *Kummer Henrik* lov. tbk.

11. hadtest: Lembergben. Területe: Keleti Galiczia és Bukovina; a 15., 24., 30., 41., 55., 58., 80. és 95. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Schödler Ferencz* gy. tbk.

12. hadtest: Nagy-Szebenben. Területe: Magyarország; a 2., 31., 50., 51., 62., 63., 64. és 82. sz. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: kis-demeteri *Gaudernak József* lov. táb.

13. hadtest: Zágrabban. Területe: Horvát- és Szla-

vonország és Fiume; a 16., 53., 70., 78., 79. és 96. gyal. ezr. hadkieg. területe. Par.: *Gerba Rajmund* gy. tbk.

14. hadtest: *Innsbruckban*. Területe: Tirol és Vorarlberg, Felső-Ausztria és Salzburg; a 14. és 59. gyal. ezr. és a tiroli császár vadászok hadkieg. területe. Par.: nemes *Schemua János* gyal. tbk.

15. hadtest: *Sarajevóban*. Területe: Bosznia és Hercegovina; az 1., 2. és 3. bosznia-hercegovinai ezredek hadkieg. területe. Par.: *Auffenberg Mór* lovag gy. tbk.

16. hadtest: *Raguzában*. Területe: Dalmácia és a Mostár-i kerület és a Travnik-i kerület Bugojno-i, Glamač-i, Livnó-i, Bozori- és Zupanjac-i járásai; a 22. sz. gyal. ezr. és a 4. bos. hercz. ezred hadkieg. területe. Par.: *Fanta Károly* lovag tbszngy.

Gyalog-hadosztály- és dandárparancsnokságok:

1. gy. hdoszt.: Sarajevo. 7. hegyi ddr: Višegrad. 8. hegyi ddr: Foča. 9. hegyi ddr: Sarajevo. 10. hegyi ddr: Sarajevo.

2. gy. hdoszt.: Jaroslau. 3. ddr: Rzeszów. 4. ddr: Jaroslau.

3. gy. hdoszt.: Linz. 5. ddr: Linz. 6. ddr: Salzburg.

4. gy. hdoszt.: Brünn. 7. ddr: Znaim. 8. ddr: Brünn.

5. gy. hadoszt.: Olmütz. 9. ddr: Olmütz. 10. ddr: Troppau.

6. gy. hdoszt.: Grác. 11. ddr: Grác. 12. ddr: Klagenfurt.

7. gy. hdoszt.: Eszék. 13. ddr: Eszék. 14. ddr: Zimony.

8. gy. hdoszt.: Bozen. 15. ddr: Bozen. 16. ddr: Trient.

9. gy. hdoszt.: Prága. 17. ddr és 18. ddr: Prága.

10. gy. hadosztály: Josefstadt. 19. ddr: Josefstadt. 20. ddr: Königrätz.

11. gy. hdoszt.: Lemberg. 21. ddr. és 22. ddr: Lemberg.

12. gy. hdoszt.: Krakkó. 23. ddr és 24. ddr: Krakkó.

14. gy. hdoszt.: Pozsony. 27. ddr: Pozsony. 28. ddr: Sopron.

15. gy. hdoszt.: Miskolcz. 29. ddr: Ungvár. 30. ddr: Miskolcz.

16. gy. hdoszt.: N.-Szeben. 31. ddr: Brassó. 32. ddr: N.-Szeben.

17. gy. hdoszt.: N.-Várad. 33. ddr: N.-Várad. 34. ddr: Arad.

18. gy. hdoszt.: Mostár. 1. hegyi ddr: Mostár. 2. hegyi ddr: Trebinje. 3. hegyi ddr: Nevesinje. 6. hegyi ddr: Bilek. 13. hegyi ddr: Mostár.

19. gy. hdoszt.: Pilsen. 37. ddr: Pilsen. 38. ddr: Budweis. 20., 21., 22. és 23. gy. hdoszt. (csak hadjárati alkalmával állítatnak fel).

24. gy. hdoszt.: Przemysl. 47. és 48. ddr: Przemysl.

25. gy. hadosztály: Bécs. 49. és 50. ddr: Bécs.

26. gy. hdoszt. (csak hadj. alkalmával állítatik fel).

27. gy. hdoszt.: Kassa. 53. ddr: Kassa. 54. ddr: Eperjes.

28. gy. hdoszt.: Laibach. 55. ddr: Trieszt. 56. ddr: Görz.

29. gy. hdoszt.: Theresienstadt. 57. ddr: Theresienstadt. 58. ddr: Reichenberg.

30. gy. hdoszt.: Lemberg. 59. ddr: Czernovitz. 60. ddr: Lemberg.

31. gy. hdoszt.: Budapest. 61. és 62. ddr: Bpest.

32. gy. hdoszt.: Bpest. 63. és 64. ddr: Bpest.

33. gy. hdoszt.: Komárom. 65. ddr: Győr. 66. ddr: Komárom.

34. gy. hdoszt.: Temesvár. 67. ddr: Temesvár. 68. ddr: Fehértemplom.

35. gy. hdoszt.: Kolozsvár. 69. ddr: Gyula-Fehérvár. 70. ddr: Kolozsvár.

36. gy. hdoszt.: Zágráb. 71. ddr: Fiume. 72. ddr: Zágráb.

47. gy. hdszt.: Cattaro. 4. hegyi ddr: Castelnuovo. 5. hegyi ddr: Zara. 14. hegyi ddr: Cattaro.

48. gy. hdszt.: Sarajevo. 11. hegyi ddr: Tuzla. 12. hegyi ddr: Banjaluka.

49. gy. hdoszt.: Bécs. 97. és 98. ddr: Bécs.

Lovas hadosztályok.

Lov. hdoszt.: Krakko (1. hadtest), 11. ddr: Tarnow.
20. ddr: Krakko.

Lov. hdoszt.: Bécs (2. hdt.), 10., 17. és 18. ddr: Bécs.

Lovas hdoszt.: Pozsony (5. hdt.), 16. ddr: Pozsony,
3. ddr: Marburg (a 3. hadtestnél).

Lov. hdoszt.: Temesvár. (7. hdt.) 7. ddr: Temesvár.

4. Budapest (a 4. hadtestnél).

Lov. hdoszt.: Jaroslau. (10. hdt.) 5. ddr: Jaroslau,
14. ddr: Rzeszów.

Lov. hdoszt.: Stanislau. (11. hdt.) 13. ddr: Stanislau.
15. ddr: Tarnopol. 21. ddr: Lemberg.

Lovas dandárok.

Törzsek: 1. Prága; 2. békében nincs felállítva;
6. Miskolcz; 8. Zágráb; 9. Pardubitz; 12. N.-Szeben;
19. (csak hadjárat alkalmával állíttatik fel).

Gyalog ezredek.

(Csákó, sötétkék kabát sima gombokkal, világoskék pantalló, illetve magyar nadrág, csukaszürke köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely évben állítottattott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. par. állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
1	Császár	1716	Troppau	Troppau	sötétpiros	s.
2	I. Sándor orosz czár	1741	N.-Szeben	Brassó	császársárga	s.
3	Károly főherceg	1715	Teschen	Kremsier	égszínkék	f.
4	Hoch- und Deutschmeister (Jenő főherceg)	1696	Bécs	Bécs	égszínkék	s.
5	báró Klobučar	1762	Eperjes	Sz.-Németi	rózsaszín	s.
6	I. Károly, román király	1762	Budapest	Ujvidék	rózsaszín	f.
7	gr. Khevenhüller	1691	Graz	Klagenfurt	sötétbarna	f.
8	Károly István főherceg	1642	Brünn	Brünn	fűzöld	s.
9	gr. Clerfayt	1725	Przemysl	Stryj	almazöld	s.
10	V. Gusztáv svéd király	1715	Przemysl	Przemysl	papagájzöld	f.
11	János György, szász herceg	1629	Prága	Pisek	hamuszín	s.
12	Parmann	1702	Znaim-Klosterbruck	Komárom	sötétbarna	s.
13	Jung-Starhemberg	1814	Krakkó	Krakkó	rózsaszín	s.
14	Ernö Lajos hesseni és rheini nhercz.	1733	Linz	Linz	fekete	s.
15	Vilmos, luxemburgi nhercz., nassauai hercz.	1701	Lemberg	Tarnopol	buzérvörös	s.

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. par. állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
16	Vakat	1703	Belovár	Belovár	kénsárga	s.
17	lovag Milde	1674	Klagenfurt	Laibach	vörösarna	f.
18	Lipót Salvator főherczeg	1682	Brumec	Königrätz	sötétvörös	f.
19	Ferencz Ferd. főherczeg	1734	Bécs	Győr	égszínkék	f.
20	Henrik, porosz herczeg	1681	Krakkó	Uj-Sandec	rákvörös	f.
21	gr. Abensperg és Traun	1733	Kuttenberg	Czaszlau	tengerzöld	s.
22	gr. Lacy	1709	Zara és Castel- nuovo	Sinj	császársárga	f.
23	Badeni örgróf	1814	Sarajevo	Zombor	cseresnyevörös	f.
24	lovag Kummer	1662	Bécs	Kolozs	hamuszín	f.
25	Pokorny	1672	Losonez	Losonez	tengerzöld	f.
26	Schreiber	1717	Győr	Esztergom	fekete	s.
27	I. Albert belga király	1682	Laibach	Grác	császársárga	s.
28	III. Viktor Emanuel olasz kir.	1698	Budweis	Prága	fűzöld	f.
29	br. Loudon	1704	Temesvár	N.-Becserek	világoskék	f.
30	Schödler	1725	Lemberg	Lemberg	csukaszín	f.
31	Pucherna	1741	Gyulafehérvár	N.-Szeben	császársárga	s.
32	Mária Terézia, császárné és királyné	1741	Bécs	Budapest	égszínkék	s.
33	II. Lipót császár	1741	Arad	Arad	hamuszín	f.
34	I. Vilmos, német császár és porosz király	1734	Kassa	Kassa	buzérvörös	f.

35	br. Sterneck	1683	Pilsen	Pilsen	rákvörös	f.
36	gr. Browne	1683	Josefstadt	Jungbunzlau	halványvörös	f.
37	József főherczeg	1741	Nagyvárad	Nagyvárad	skarlátvörös	s.
38	XIII. Alfonz spanyol király	1814	Budapest	Kecskemet	fekete	f.
39	báró Conrad	1756	Brod a/S	Debreczen	skarlátvörös	f.
40	lovag Pino	1733	Rzeszów	Rzeszów	világoskék	s.
41	Jenő főherczeg	1701	Czernovitz	Czernovitz	kénsárga	f.
42	Ernő Agost, cumberlandi, braunsch. és lüneb. hg.	1685	Königrätz	Theresienstadt	narancssárga	f.
43	Rupprecht bajor herczeg	1814	Fehértemplom	Karánsebes	cseresnyevörös	s.
44	Albrecht főherczeg	1744	Budapest	Kaposvár	buzérvörös	s.
45	József Nándor főherczeg	1816	Przemysl	Sanok	skarlátvörös	s.
46	br. Fejerváry	1762	Szeged	Szeged	papagájzöld	s.
47	gr. Beck	1682	Görz	Marburg	acélzöld	f.
48	Nándor főherczeg	1798	Sopron	N.-Kanizsa	acélzöld	s.
49	br. Hess	1715	Brünn	St.-Pölten	csukaszín	f.
50	Frigyes badeni nagyherczeg	1762	Brassó	Gyulafehérvár	papagájzöld	f.
51	br. Probszt	1702	Bécs	Kolozsvár	hamuszín	s.
52	Frigyes főherczeg	1741	Budapest	Pécs	sötétvörös	s.
53	lovag Plentzner	1741	Zágráb	Zágráb	sötétvörös	f.
54	Alt-Starhemberg	1661	Sarajevo	Olmütz	almazöld	f.
55	br. Merkl	1799	Tarnopol	Brzeżany	vörösarna	s.
56	gr. Daun	1684	Krakkó	Wadowicze	acélzöld	s.
57	Szász-coburg-saalfeldi herczeg	1689	Tarnow	Tarnow	halványvörös	s.
58	Lajos Salvator főherczeg	1763	Stanislaw	Stanislaw	fekete	f.
59	Rainer főherczeg	1682	Salzburg	Salzburg	narancssárga	s.

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év ben állít tatott fel	A törzs állomáshelye	A kieg. par. állomáshelye	A hajtóka színe	A gomb színe
60	Jekelfalussy	1798	Eger	Eger	acézöld	f.
61	lovag Frank	1798	Temesvár	Temesvár	fűzöld	s.
62	Lajos, bajor herczeg	1798	Kolozsvár	M.-Vásárhely	fűzöld	f.
63	báró Pitreich	1860	Besztercze	Besztercze	narancssárga	f.
64	lovag Auffenberg	1860	Marosvásárh.	Szászváros	narancssárga	s.
65	Lajos Viktor főherczeg	1860	Miskolcz	Munkács	halványvörös	s.
66	Péter Ferdinánd főherczeg	1860	Ungvár	Ungvár	halványvörös	f.
67	br. Kray	1860	Bécs	Eperjes	rákvörös	f.
68	br. Reicher	1860	Budapest	Szolnok	vörösbarna	s.
69	Mörk	1860	Pécs	Székesfejérvár	csukaszin	f.
70	Vakat	1860	Pétervárad	Pétervárad	tengerzöld	s.
71	Galgótzky	1860	Trencsén	Trencsén	rákvörös	s.
72	báró Dávid	1860	Pozsony	Pozsony	világoskék	s.
73	Albrecht württembergi herczeg	1860	Prága	Eger	cseresnyevörös	s.
74	báró Schönaich	1860	Reichenberg	Jicin	buzérvörös	f.
75	VIII. Frigyes, dán király	1860	Prága	Neuhans	világoskék	f.
76	br. Salis-Soglio	1860	Esztergom	Sopron	csukaszin	s.
77	Fülöp, württembergi herczeg	1860	Przemysl	Sambor	cseresnyevörös	f.
78	Gerba	1860	Eszék	Eszék	vörösbarna	f.
79	gr. Jellačić	1860	Fiume	Otočac	almazöld	f.
80	Vilmos Ernő sachsen-weimar-eisenachi nhg. sachseni hercz.	1860	Lemberg	Zloczów	skarlátvörös	f.

314

81	br. Waldstätten	1883	Iglau	Iglau	karmazsinvör.	f.
82	lovag Schwitzer	1883	Mostar	Sz.-Udvarhely	karmazsinvör.	f.
83	Schikofsky	1883	Komárom	Szombathely	sötétbarna	f.
84	br. Boltras	1883	Krems	Bécs	karmazsinvör.	s.
85	Gaudernack	1883	Lőcse	Márm.-Sziget	almazöld	s.
86	br. Steininger	1883	Budapest	Szabadka	amarantvörös	s.
87	br. Succovaty	1883	Pola	Cilli	tengerzöld	f.
88	br. Teuchert-Kaufmann	1883	Trient	Beraun	bordóvörös	f.
89	br. Albori	1883	Jaroslau	Gródeck Ja-gielloński	bordóvörös	s.
90	nemes Horsetzky	1883	Jaroslau	Jaroslau	amarantvörös	s.
91	br. Czibulka	1883	Prága	Budweis	papagájzöld	s.
92	lovag Versbach	1883	Theresienstadt	Komotau	fehér	f.
93	br. Joelson	1883	Olmütz	Mähr-Schön-berg	sötétbarna	s.
94	Koller	1883	Theresienstadt	Turnau	fehér	s.
95	lovag Rodakowski	1883	Lemberg	Czortkow	amarantvörös	f.
96	Ferdinánd Románia trón-örököse	1883	Károlyváros	Károlyváros	karmazsinvör.	s.
97	br. Waldstätten	1883	Triest	Triest	rózsaszin	f.
98	Rummer	1883	Josefstadt	Hohenmauth	világosdrap	f.
99	I. György, görög király	1883	Bécs	Znaim	kénsárga	s.
100	Steinsberg	1883	Krakkó	Teschen	világosdrap	s.
101	br. Dratschmidt	1883	Bécs	Békéscsaba	kénsárga	f.
102	Potiorek	1883	Prága	Benešchau	tengerfűzöld	s.

315

Vadászok.

(Kalap fekete tollbokrétával, csukaszínű kabát füzöld hajtókával, sárga gomb, és pedig a tiroli vadász ezrednél simán, a tábori vadász zászlóaljknál számozva, csukaszínű pantalló füzöld szegélylyel az oldalvarrásokon, csukaszürke köpeny.)

a) Tiroli császár-vadászok (1813).

1.	ezred: Innsbruck.	
2.	« Bozen.	Kiegészítő par.: Innsbruck,
3.	« Rovereto	Brixen, Trient és Hall.
4.	« Bregenz	

b) Tábori vadász zászlóaljok.

Szám	Törzs állomáshelye	Kiegészítő keret	Szám	Törzs állomáshelye	Kiegészítő keret
1	Lienz	Theresienst.	17	Judenburg	Brünn
2	Levico	Königgrätz	19	Klagenfurt	Komárom
4	Braunau	Rzeszów	20	Trieszt	Trieszt
5	Tarvis	Olmütz	21	Bruck a/M.	Bécs
6	Prachatitz	Pilsen	22	Tione	Eger
7	Canale	Laibach	23	Pancsova	M.-Vásárhely
8	Villach	Klagenfurt	24	Rovigno	Budapest
9	Kötschach	Grác	25	Bécs	Brünn
10	Steyr	St.-Pölten	28	Temeskubin	Arad
11	Gradisca	Győr	29	Monfalcone	Losonc
12	Cavalese	Jungbunzlau	30	Lemberg	Stanislaw
13	Innsbruck	Krakkó	31	Mitrovitz	Zágráb
16	Freistadt	Troppau	32	Trembovla	Eperjes

Bosznia-hercegovinai gyal. ezredek.

(Féz, világoskék kabát alizarinvörös hajtókával és sárga számozott gombokkal, világoskék pantalló, csukaszürke köp.)

Száma	A törzs	
	állomáshelye	
1.	Bécs	Sarajevo
2.	Grác	Banjaluka
3.	Budapest	Dolnja-Tuzla
4.	Trieszt	Mostar

Bosznia-hercegovinai tábori vadász zászlóalj.

L/m. Bruck	Sarajevo
------------	----------

Lovas ezredek.

a) Dragonyos ezredek.

(Sisak, világoskék kabát sima gombokkal, buzérvörös csizma-nadrággal, sötétbarna köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állít- tatott fel	A törzs	A keret	A hajtóka színe	A gomb színe
			állomáshelye			
1	Ferencz császár --- ---	1768	Brüx	Theresienstadt	sötétvörös	f.
2	gr. Paar --- ---	1672	Tarnopol	Dobrzan	fekete	f.
3	Frigyes Ágost szász király ---	1768	Bécs	Bécs	sötétvörös	s.
4	Nándor császár --- ---	1672	Enns	Wels	fűzöld	f.
5	I. Miklós, orosz czár --- ---	1721	Görz	Marburg	császársárga	f.
6	IV. Frigyes Ferencz mecklen- burg schwerini nagyhercz.	1701	Brünn	Brünn	fekete	s.
7	Lotharingiai herczeg --- ---	1663	Brandeis E/m.	Alt-Bunzlau	kénsárga	f.
8	gr. Montecuccoli --- ---	1618	Przemysl	Pardubitz	skarlátvörös	s.
9	Albrecht főh. --- ---	1682	Brody	Kolomea	fűzöld	s.
10	herczeg Liechtenstein ---	1640	Krakkó	Neuhaus	kénsárga	s.
11	Császár --- ---	1688	Mitrovica	Stockerau	skarlátvörös	f.
12	Miklós orosz nagyherczeg	1798	Olmütz	Olmütz	császársárga	s.
13	Savojai Jenő herczeg ---	1682	Klattau	Laun	buzérvörös	f.
14	herczeg Windisch-Grätz	1725	Stanislan	Klattau	buzérvörös	s.
15	József Ágost főherczeg ---	1891	Bécs-Ujhely	Bécs-Ujhely	fehér	s.

b) Huszár ezredek.

(Csákó, atila, menté, sötétkék zubbony, buzérvörös magyar nadrág, sötétbarna köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs		A keret	Az atila	A csákó	A gomb- színe
			állomáshelye		színe			
1	Császár	1756	Bécs	Nagyvárad		sötétkék	sötétkék	s.
2	Frigyes Lipót porosz herceg	1743	Brassó	N.-Szeben		világoskék	fehér	s.
3	gr. Hadik	1702	Jagielloński	Arad		s. k.	fehér	s.
4	Arthur, connaughti és strathearni herceg	1734	N.-Szeben	Lugos		v. k.	buzérvörös	f.
5	gr. Radetzky	1798	Komárom			s. k.	buzérvörös	f.
6	II. Vilmos, württembergi kir.	1734	Klagenfurt	Gyöngyös		v. k.	hamuszín	f.
7	II. « német csász. és por. kir.	1798	Debreczen	Buapest		v. k.	világoskék	s.
8	herceg Eszterházy	1696	Kecskemét	Szibadka		s. k.	buzérvörös	s.
9	gr. Nádasdy	1688	Sopron	Sopron		s. k.	fehér	f.
10	III. Frigyes Vilm., porosz kir.	1741	Budanest	Székesfejérv.		v. k.	világoskék	f.
11	Ferdinand bolgár kir.	1762	Szombathely			s. k.	hamuszín	s.
12	Vakat	1800	Arad	Kassa		v. k.	fehér	f.
13	Jász-Kun, Vilmos német és porosz herceg, trónörökös	1859	Lancut	Kecskemét		s. k.	sötétkék	f.
14	Vakat	1859		Nyíregyháza		v. k.	buzérvörös	s.
15	Ferencz Salvator főherceg	1701	Gyöngyös	Nyíregyh.		s. k.	hamuszín	s.
16	gr. Üxküll-Gyllenband	1798	Marburg	Debreczen		v. k.	hamuszín	f.

c) Daidás ezredek.

(Czapka, világoskék uhlanka és prêmes uhlanka buzérvörös szegélyezéssel, buzérvörös eszima-nadrág, sötétbarna köpeny.)

Folyó sz.	Az ezred neve	Mely év- ben állit- tatott fel	A törzs		A keret	A czapka színe	A gomb- színe
			állomáshelye				
1	lovag Brudermann	1791	Lemberg		Krakkó	császársárga	s.
2	herceg Schwarzenberg	1790	Tarnow		Tarnow	sötétzöld	s.
3	Károly főherceg	1801	Krakkó		Gródek	buzérvörös	s.
4	Császár	1813	Zólkiew		Lemberg	fehér	s.
5	II. Miklós, orosz czár	1848	Varasd		Varasd	világoskék	s.
6	II. József császár	1688	Rzeszów		Przemysl	császársárga	f.
7	Ferencz Nándor főherceg	1758	Stokerau		Brzezany	sötétzöld	f.
8	gr. Auersperg	1718	Czernovitz		Stanislaun	buzérvörös	f.
9	Fel lettek oszlatva.						
11	II. Sándor, orosz czár	1814	Pardubitz		Theresienstadt	csesernyevörös	f.
12	br. Bothmer	1854	Székesfehérvár		Eszék	sötétkék	s.
13	Vakat	1860	Zloczow		Zloczow	sötétkék	f.

Tábori tüzérdandárok.

1-től 14. számig a hasonszámú hadtestparancsnokságok székhelyén.

Hegyi tüzérdandárok:

1. Brixen, 2. Sarajevo.

Vártüzérdandárok:

1. Bécs, 2. Krakkó, 3. Trient, 4. Pola, 5. Cattaro.

I. Tábori tüzérség.

a) Tábori ágyezredek:

(Csákó löszörforgóval, sötétbarna kabát skarlátvörös hát-tókéval, sárga ágyú jelvényes gombokkal, világoskék csizmanadrág, csukaszürke köpeny.)

1. Krakkó, 2. Olmütz, 3. Krakkó, 4. Bécs, 5. Brünn, 6. Bécs, 7. Laibach, 8. Görz, 9. Klagenfurt, 10. Budapest, 11. Budapest, 12. Budapest, 13. Sopron, 14. Pozsony, 15. Komárom, 16. Losonc, 17. Miskolcz, 18. Eperjes, 19. Nagy-Várad, 20. Temesvár, 21. Lugos, 22. Pilsen, 23. Prága, 24. Budweis, 25. Josefstadt, 26. Theresienstadt, 27. Königrätz, 28. Zuravica Przemysl mellett, 29. Jaroslau, 30. Pikulice Przemysl mellett, 31. Stanislau, 32. Lemberg, 33. Stanislau, 34. Brassó, 35. Kolozsvár, 36. Nagy-Szeben, 37. Zágráb, 38. Eszék, 39. Varasd, 40. Linz, 41. Salzburg, 42. Bécs.

b) Tábori taraczközredek:

(Öltözék mint a tábori ágyezredekénél.)

1. *Sergius Michailovits*, oroszországi nagyherceg, törzs: Krakkó; 2. gr. *Geldern Egmond*, törzs: Bécs; 3. *Vilmos* főh., törzs: Marburg; 4. lovag *Kropatschek*, törzs: Budapest; 5. *Albrecht* főnerecz, törzs: Pozsony;

6. *Ferencz Nandor* főherceg, törzs: Kassa; 7. *Lipót* bajor hercz., törzs: Temesvár; 8. *Csaszár*, törzs: Elbekosteletz; 9. herczeg *Lichtenstein J. Venczel*, törzs: Josefstadt; 10. *Luitpold* bajor uralk. hg., törzs: Przemysl; 11. br. *Smola*, törzs: Lemberg; 12. V. *György* nagybritánia királya, india császára, törzs: Nagy-Szeben; 13. *Lipót Széldvator* főherceg, törzs: Zágráb; 14. *Vakat*, törzs: Steyr.

c) Lovagló tüzérosztályok:

1. Krakkó, 2. Bécs, 4. Budapest, 5. Komárom, 6. Miskolcz, 7. Kísszentmiklós, 10. Jaroslau és 11. Lemberg.

d) Nehéz taraczkosztályok:

1. Bécs, 2. Krakkó, 3. Przemysl, 4. Budapest, 5. Komárom.

e) Nehéz taraczkosztálykeretek:

6. Krakkó, 7. Komárom, 8. Przemysl, 9. Budapest.

II. Hegyi tüzérezredek.

1. Trient, 2. Brixen, 3. Villach, 4. Sarajevo, 5. Mostar, 6. Tuzla.

III. Vártüzérség.

a) Vártüzér ezredek.

Öltözék mint a tábori ágyezredekénél, de világoskék skarlátvörös szegélyzetű pantalló.)

1. *Csaszár*, törzs: Bécs; 2. *Beschi*, törzs: Krakkó; 3. hercz. *Kinsky*, törzs: Przemysl; 4. gr. *Colloredo-Mels*, törzs: Pola; 5. br. *Rouvroy*, törzs: Cattaro; 6. nemes *Kollarz*, törzs: Komárom.

b) Vártüzér zászlóaljak:

(Öltözék mint a vártüzér-ezredekénél.)

1. Trient; 2. Sarajevo; 3. Pola; 4. Riva; 5. Trient.

IV. Műszaki tüzérség.

Tüzérségi szergyar, szertár és átvevő bizottság a bécsi arzenálban.

Lőszergyar: Wöllersdorf.

Lőporgyár: Blumau és Stein.

Tüzérségi szertárak: Krakkó, Bécs, Wöllersdorf, Graz, Pola, Budapest, Komárom, Kassa, Temesvár, Prága, Bergstadt, Josefstadt, Przemyśl, Lemberg, Gyulafehérvár, Pétervárad, Innsbruck, Sarajevo, Cas-telnuovo.

Utász zászlóaljok. (1805.)

(Csákó; csukaszin kabát acélzöld hajtókával és fehér sima gombokkal; csukaszin pantalló acélzöld szegélylyel; csukaszürke köpeny.)

1. Pozsony; 2. Linz; 3. Prága; 4. Eszék; 5. Krems; 6. Klosterneuburg; 7. Budapest; 8. Theresienstadt; 9. Krakkó; 10. Przemyśl; 11. Przemyśl; 12. Gyulafehérvár; 13. Komárom; 14. Szeged; 15. Pettau. Szertár: Klosterneuburg.

Vasuti és távirtda ezred. (1883.)

(Öltözék mint az utász zászlóaljnál, csak hogy a galléron a csillagok mögött egy villántól átezikázott szárnyas kerék van felvarrva.)

Az ezred törzse: Korneuburg; keret: Korneuburg.

1., 2. és 3. zlj.: Korneuburg.

Katonai léghajós osztály Bécsben.

Gépkocsikeret Bécsben.

Gyalogsági távirtda tanfolyam Tullnban.

Lovassági távirtda tanfolyam Tullnban.

Vonat-csapatok. (1771.)

(Csákó lőszörforgóval; sötét barna kabát világoskék hajtókával és fehér sima gombokkal, buzérvörös csizma-nadrág; sötétbarna köpeny.)

2. osztály: Bécs, 3. osztály: Grác, 13. osztály: Zágráb, 14. osztály: Innsbruck, 4. osztály: Budapest,

5. osztály: Pozsony, 6. osztály: Kassa, 7. osztály: Temesvár, 12. osztály: Nagy-Szeben, 1. osztály: Krakkó, 8. osztály: Prága, 9. osztály: Josefstadt, 10. osztály: Przemyśl, 11. osztály: Lemberg, 15. osztály: Sarajevo, 16. osztály: Mostar.

Vonat-szertár: Klosterneuburg, vonatszertár-fiók: Budapest és Sarajevoiban.

Egészségügyi csapatok. (1849.)

(Csákó; sötétzöld kabát buzérvörös hajtókával és sárga sima gombokkal, kékszürke pantalló buzérvörös szegélylyel; csukaszürke köpeny.)

Minden helyőrségi kórháznál egy-egy osztag.

Katonai rendőrség.

(Csákó; sötétzöld kabát buzérvörös hajtókával és sárga gombokkal; kékszürke pantalló; csukaszürke köpeny.) Egy-egy osztag Krakkó, Lemberg és Przemyślben.

Katonai őrcsapat a bécsi cs. kir. polgári törvényesknél.

(Csákó; sötétzöld kabát violaszínű hajtókával és sárga gombokkal; kékszürke pantalló violaszínű szegélylyel; kékszürke köpeny.)

Lótenyész-intézetek.

a) Cs. kir. lótenyész-intézetek.

(Öltözék mint a vonatezrednél, de sárga gombokkal.)

Állami ménes: Radautzban és Piberben.

Méntelepek: Prága, Göding, Drohowyze, Grác, Stadl és Ober-Wikowban.

b) M. kir. lótenyész-intézetek.

(Öltözék mint a huszároknál, de sötétbarna atilla.)

Állami ménesek: Mezőhegyes, Kisbér, Bábolna, Fogaras.

Méntelepek: N.-Körös, Székesfehérvár, Debreczen, S.-Szt-György, Zágráb.

Pót-lovasági bizottságok.

1. Budapest, 2. Czepléd, 3. Lemberg, 4. Rzeszów,
5. Nagy-Kanizsa, 6. Kólozsvár, 7. Miskolcz, 8. Marburg.

Pótló-telepek.

Kleczna-Dolna, Kranichfeld, Lábod. Iházi-Marczaltó, Ódalmand, Válaszút-Bonczhida, Ozora.

Katonai nevelő- és képző-intézetek.

1. Hadapród iskolák: *a)* gyalogsági: Bécs, Budapest, Prága, Károlyváros, Königsfeld, Lobczow, N.-Szeben, Liebenau, Pozsony, Innsbruck, Temesvár, Marburg, Kamenica, Lemberg, Kassa; *b)* lovasági: Weisskirchen (Morva); *c)* tüzérségi: Traiskirchen; *d)* utász: Hainburg.

2. Katonai árvaház: Hirtenberg.

3. Katonai alreáliskolák: Fischau, St.-Pölten, Kőszeg, Strass, Enns és Maros-Vásárhely.

4. Katonai főreáliskola: Weisskirchen (Morva) és Kismarton.

5. Katonai akadémia: Bécs-Ujhely.

6. Műszaki katonai akadémia: Mödling.

7. Hadi iskola: Bécs.

8. Magasabb tüzérségi tanfolyam: Bécs.

9. Magasabb hadmérnöki tanfolyam: Bécs.

10. Katonai építőmérnöki tanfolyam: Bécs.

11. Katonai építőmesteri tanfolyam: Bécs.

12. Hadbiztosi tanfolyam: Bécs.

13. Élelmezési hivatalnoki tanfolyam: Bécs.

14. Ruhakezelő tisztii tanfolyam: Bécs.

15. Élelmező tisztii tanfolyam: Bécs.

16. Hadsereg lövész-iskola: Bruck/L. m.

17. Katonai lovaslótanárképző-intézet: Bécs.

18. Katonai lovasló- és hajtó-tanárképző intézet: Schlosshof, Marchegg mellett.

19. Katonai állatorvosi intézet és állatorvosi főiskola: Bécs.

20. Katonai vívó- és tornatanári tanfoly.: Bécs-Ujhely

21. Katonai orvosi alkalmazó iskola: Bécs.
22. Tisztii leánynevelő-intézet: Hernals és Sopron.
23. Legénységi leánynevelő-intézet: Seebenstein és Szatmár-Németi.
24. Katonai főnevelő intézet Sarajevo.

Katonai földrajzi intézet.

Bécsben.

Helyőrségi kórházak.

- 1., 2. Bécs, 3. Przemysl, 4. Linz, 5. Brünn, 6. Olmütz,
7. Grác, 8. Laibach, 9. Triest, 10. Innsbruck, 11. Prága,
12. Josefstadt, 13. Theresienstadt, 14. Lemberg, 15. Krakó, 16., 17. Budapest, 18. Komárom, 19. Pozsony,
20. Kassa, 21. Temesvár, 22. N.-Szeben, 23. Zágráb,
24. Ragusa, 25. Sarajevo, 26. Mostár, 27. Baden.

Katonai gyógyfürdőintézetek.

Baden, Karlsbad, Herkulesfürdő, Schönau Teplitz mellett.

Ruházati raktárak.

1. Brünn, 2. Budapest, 3. Gösting Grác/m. 4. Kaiser-Ebersdorf.

Katonai rokkantak háza.

(Csukaszin kabát skarlátvörös hajtókával és sárga sima gombokkal, világoskék pantalló, kékszürke köpeny.)

1. Bécs (fiók: Neulerchenfeld), 2. Prága, 3. Nagy-Szombat, 4. Lemberg.

Katonai fegyrintézet.

Möllersdorf.

Várfogházak.

Arad, Pétervárad, Theresienstadt és Komárom.

Katonai élelmezési raktárak.

Arad, Bécs, Banjaluka, Bilek, Bozen, Bród, Budapest, Brünn, Castelnuovo, Czernovitz, Tuzla, Eszék

Fiume, Foča, Grác, Görz, Goražds, Gynulafehérvár, Innsbruck, Jaroslau, Josefstadt, Kassa, Királyhida, Klagenfurt, Kolozsvár, Komárom, Krakkó, Laibach, Lemberg, Linz, Marburg, Mostar, Nagy-Szeben, Nagy-Várady, Nyiregyháza, Olmütz, Pétervárad, Pilsen, Pola, Pozsony, Prága, Przemysl, Rzeszów, Sarajevo, Sopron, Stanislaw, Székesfehérvár, Tarnow, Temesvár, Theresienstadt, Travnik, Trebinje, Trient, Triest, Zágráb, Zára.

Katonai ágyraktárak.

Bécs, Budapest, Krakkó, Lemberg, Przemysl és Prága.

Cs. és kir. hadi tengerészet.

Tengerészeti parancsnok: a közös hadügyminiszterium tengerészeti csoport főnöke: *gróf Montecuccoli Rezső*, tengeragy.

Cs. és kir. hajóhad.

I. Torony hajók: Erzherzog Karl, Erzherzog Friedrich, Erzherzog Ferdinand Max, Habsburg, Árpád, Babenberg, Monarch, Wien, Budapest Erzherzog Franz Ferdinand, Radetzky és Zrinyi.

II. Czirkáló hajók I. oszt.: Sankt Georg, Kaiser Karl VI., Kais. u. Kön. Maria Theresia, II. oszt.: Kaiserin Elisabeth, Kaiser Franz Josef I., III. oszt.: Panther, Leopard, Zenta, Aspern, Szigetvár; Admiral Spaun; torpedó hajók: Meteor, Blitz, Komet, Planet, Trabant, Satellit, Magnet, Huszár, Ulán, Streiter, Wildfang, Scharfschütze, Uskoke, Turul, Pandur, Csikós, Réka, Velebit és Dinara.

III. Torpedó naszádok: Kaiman, Anaconda, Alligator, Krokodil, Wal, Seehund, Delphin, Narwal, Hai, Pinguin, Mőve, Drache, Schwalbe, Greif, Triton, Hydra, Skorpion, Phönix, Krake, Polyp, Echse, Molch, Kormoran és Alk.

Torpedóhajók: I—VI., VII—XII., Viper, Natter, Cobra, Boa, Python, Adler, Falke, Habicht, Sperber,

Bussard, Condor, Uhu, Geier, Kranich, Ibis, Würger, Reiher, Flamingo, Marabu, Weihe, Secretär, Harpie, Gaukler, Elster, Rabe, Krähe, Star, Kukuk, Kibitz, XXXIII—XXXIX., XV., XVI., XX—XXIV., XXVI., XXVII., XXXII.

Tengeralatt járó hajók: I—VI.

IV. Jacht-ok: Miramar, Fantasie, Dalmat, Lacroma, Eta.

V. Szerhajók: Gäa, Pelikan, Cyclop, Najade, Gigant, Salamander, Pluto, Basilisk, Nympe, Dromedar, Hippos, Büffel, Aurora, Nixe, Delta.

VI. Monitorok: Temes, Bodrog, Maros, Leitha, Kőrös, Szamos, «a, b, c, d, e, f, g és h» czirkálók.

VII. Kikötői és tengerparti szolgálatra: Custozza, Tegethoff, Kronprinz Erzherzog Rudolf és Kronprinzessin Erzherzogin Stefanie.

VIII. Iskola hajók: Saida, Donau, Nautilus, Albatros, (Erzh. Ferdinand Max), Alpha, Schwarzenberg, Spalato, Sebenico, Zara, Gamma, (Don Juan d'Austria), (Bellona), (Kaiser Max), (Princ Eugen) (Saida) (Beta).

IX. Hulkok:

Magyar kir. honvédség.

Magyar királyi honvédelmi miniszter:

Hazai Samu sz. k. v., altábornagy a L. r. és 3. o. V. k. r. lvg, H , Sz³. H , H .

Államtitkár:

Ivándai **Karátson Lajos** H , P , H p, országgyűlési képviselő.

M. k. honvéd-főparancsnokság Budapestén.

Főparancsnok: báró **Klobučár Vilmos** lov. táb. Ltr. n. k. 1. oszt. V. k. lov., k. é. k., H , Sz¹, H , H , b. t. t., a cs. és kir. 5. gy. ezr. tul., hadsereg felügyelő.

Főparancsnok-helyettes: **Jahl Gusztáv** tábornagy, L. r. és 3. o. V. k. r. lvg., Sz³, ①, ②.

I. honvéd-kerület: Budapestén.

Parancsnok: *Balás György* altábornagy.

79. honvéd gyalogdandár: Budapestén.

1. gyalog ezred: Budapestén. 1. és 2. zlj: Budapestén. 3. zlj: Félégyházán. 4. zlj: Budapestén.
2. gyalog ezred: Gyulán. 1. és 2. zlj: Gyulán. 3. zlj: Jászberényben.

80. honvéd gyalogdandár: Debreczenben.

3. gyalog ezred: Debreczenben. 1., 2. és 3. zlj: Debreczenben. 4. zlj: Zilahon.
4. gyalog ezred: Nagy-Váradon. 1., 2. és 3. zlj: Nagy-Váradon.

II. honvéd-kerület: Szegeden.

Parancsnok: *Kiss Zsigmond* altábornagy.

45. honvéd gyalogdandár: Szegeden.

5. gyalog ezred: Szegeden. 1. és 2. zlj: Szegeden. 3. zlj: Nagy-Becskereken. 4. zlj: Szegeden.
6. gyalog ezred: Szabadkán. 1. zlj: Szabadkán. 2. zlj: Zomborban. 3. zlj: Ujvidéken.

46. honvéd gyalogdandár: Lugoson.

7. gyalog ezred: Verseczen. 1. zlj: Verseczen. 2. zlj: Oraviczán. 3. zlj: Pancsován.
8. gyalog ezred: Lugoson. 1. és 2. zlj: Lugoson. 3. zlj: Aradon. 4. zlj: Orsován.

III. honvéd-kerület: Kassán.

Parancsnok: *Günzl Antal* altábornagy.

77. honvéd gyalogdandár: Kassán.

9. gyalog ezred: Kassán. 1. és 2. zlj: Kassán. 3. zlj: Eperjesen. 4. zlj: Iglón.
10. gyalog ezred: Miskolczon. 1. zlj: Miskolczon. 2. zlj: Eperjesen. 3. zlj: S.-A.-Ujhelyt.

78. honvéd gyalogdandár: Szatmár-Németiben.

11. gyalog ezred: Munkácscon. 1. és 2. zlj: Munkácscon. 3. zlj: Ungvárt.
12. gyalog ezred: Szatmárt. 1. zlj: Szatmárt. 2. zlj: Mármaros-Szigeten. 3. zlj: Nagy-Károlyban.

IV. honvéd-kerület: Pozsonyban.

Parancsnok: *Virtsologi Rupprecht Henrik* altábor

73. honvéd gyalogdandár: Pozsonyban.

13. gyalog ezred: Pozsonyban. 1., 2. és 3. zlj: Pozsonyban. 4. zlj: Tatán.
15. gyalog ezred: Trencsénben. 1. és 2. zlj: Trencsénben. 3. zlj: Rózsahegyén.

74. honv. gyalogdandár: Nyitrán.

14. gyalog ezred: Nyitrán. 1. zlj: Nyitrán. 2. zlj: Léván. 3. zlj: Nyitrán.
16. gyalog ezred: Besztercebányán. 1. zlj: Besztercebányán. 2. zlj: Balassa-Gyarmaton. 3. zlj: Jolsván.

V. honvéd-kerület: Székesfehérvárt.

Parancsnok: *Lóshay Gábor* altábornagy.

81. honvéd gyalogdandár: Székesfehérvárt.

17. gyalog ezred: Székesfehérvárt. 1. és 2. zlj: Székesfehérvárt. 3. és 4. zlj: Veszprémben.
18. gyalog ezred: Sopronban. 1. zlj és 2. zlj: Sopronban. 3. zlj: Kőszegen.

82. honvéd gyalogdandár: Pécssett.

19. gyalog ezred: Pécssett. 1. és 2. zlj: Pécssett. 3. és 4. zlj: Kaposvárt.
 20. gyalog ezred: Nagy-Kanizsán. 1. és 2. zlj: Nagy-Kanizsán. 3. zlj: Körmenten.
- Fiumei század*

VI. honvéd-kerület : Kolozsvárt.

Parancsnok: *Klobučar Győző* altábornagy.

75. honvéd gyalogdandár : Kolozsvárt.

21. gyalog ezred: Kolozsvárt. 1. és 3. zlj: Kolozsvárt
2. zlj: Nagy-Enyed. 4. zlj: Deésen.
22. gyalog ezred: Maros-Vásárhelyt. 1. zlj: M.-Vásár-
helyt. 2. zlj: Beszterczen és 3. zlj: M.-Vásárhelyt.

76. honv. gyalogdandár : Nagy-Szebenben.

23. gyalog ezred: Nagy-Szebenben. 1. zlj: N.-Szeben-
ben. 2. zlj: Déván. 3. zlj: Erzsébetvárosban.
24. gyalog ezred: Brassóban. 1. zlj: Brassóban. 2. zlj:
Fogarason. 3. zlj: Kézdi-Vásárhelyt. 4. zlj:
Csik-Szeredán.

VII. horv.-szlaven honv.-kerület: Zágrábban.

Parancsnok: *Bojnai Borojević Szvetozár* altábornagy.

83. honv. gyalogdandár : Zágrábban.

25. gyalog ezred: Zágrábban. 1. zlj: Zágrábban.
2. zlj: Varasdon. 3. zlj: Zágrábban.
26. gyalog ezred: Károlyvárosban. 1. és 2. zlj: Ká-
rolyvárosban. 3. zlj: Goszpicsban.

84. honvéd gyalogdandár : Eszéken.

27. gyalog ezred: Sziszekén. 1. és 2. zlj: Sziszekén.
3. zlj: Uj-Gradiskán.
28. gyalog ezred: Eszéken. 1. és 2. zlj: Eszéken.
3. zlj: Zimonyban.

Honv. lovassági felügyelő Budapestén.

Magyarpécskai *Lázár Frigyes* vezérőrnagy.

1. honvéd lovasdandár : Szeged.

3. huszár ezred: Szegeden. I. oszt.: Aradon. II.
oszt.: Szegeden.
4. huszár ezred: Szabadkán. I. oszt.: Baján. II.
oszt.: Szabadkán.

2. honvéd lovasdandár : Budapestén.

1. huszár ezred: Budapestén. I. oszt.: Budapestén.
II. oszt.: Kecskeméten.
6. huszár ezred: Vácson. I. oszt.: Érsekujvárt. II.
oszt.: Vácson.

3. honvéd lovasdandár : Pécssett.

7. huszár ezred: Pápán. I. oszt.: Pápán. II. oszt.
Zala-Egerszegen.
8. huszár ezred: Pécssett. I. oszt.: Pécssett. II. oszt.:
Keszthelyen.
10. huszár ezred: Varasdon. I. oszt.: Varasdon.
II. oszt.: Verőczen.

4. honvéd lovasdandár : Debreczen.

2. huszár ezred: Debreczenben. I. oszt.: Nagy-
váradon. II. oszt.: Debreczenben.
5. huszár ezred: Kassán. I. oszt.: Kassán. II. oszt.:
Nyiregyházán.
9. huszár ezred: Maros-Vásárhelyt. I. oszt.: Szamos-
Ujvár. II. oszt.: Maros-Vásárhely.

M. kir. honvéd helyi hatóság.

Budapesti m. kir. honv. térparancsnokság.

M. kir. honvéd bíróságok.

*M. kir. honvéd-főtörvényszék Budapestén.
Első folyamodásu m. kir. honvéd-bíróságok. (A ke-
rületi bíróságok.)*

M. kir. honvédségi intézetek.

*M. kir. honv. főreáliskola Sopronban.
M. kir. honv. Ludovika-Akadémia Budapestén.
M. kir. honv. hadapródiskola Pécssett.
M. kir. honv. hadapródiskola N.-Váradon.
M. kir. honv. tájékoztató tanfolyam Budapestén.
M. kir. honv. felsőbb tiszti tanfolyam Budapestén.
M. kir. közp. honv. lovas iskola Budapestén.*

M. kir. honv. orvosi alkalmazó iskola Budapesten.
 M. kir. honv. gazdasági tisztai iskola Budapesten.
 M. kir. honv. központi ruhatár Budapesten.
 M. kir. honv. központi fegyvertár Budapesten.
 M. kir. honv. helyőrségi kórház Budapesten.
 M. kir. honv. élelmezési raktár Budapesten.

M. kir. koronaórség.

Budapesten.

Cs. kir. Landwehr.

(Osztrák honvédség.)

Cs. kir. Landwehr-miniszter: *Georgi Frigyes* altb.

Landwehr-főparancsnok: Ó cs. és kir. Fensége

Frigyes főherczeg, gy. tbk.

Landwehr-parancsnokságok: (az illető hadtestparancsnokságok).

Landwehr hadosztály parancsnokságok: 13. Bécs, 21. Prága, 22. Grác, 26. Josefstadt, 43. Lemberg, 44. Innsbruck, 45. Przemysl, 46. Krakkó.

Landwehr gyalogság.

1. Landwehr ezred Bécs, 2. Linz, 3. Grác, 4. Klagenfurt, 5. Pola, 6. Éger, 7. Pilsen, 8. Prága, 9. Leitmeritz, 10. Jungbunzlau, 11. Jičín, 12. Časlau, 13. Olmütz, 14. Brünn, 15. Troppan, 16. Krakkó, 17. Rzeszów, 18. Przemysl, 19. Lemberg, 20. Stanislaw, 21. St.-Pölten, 22. Csernovitz, 23. Sebenico, 24. Bécs, 25. Kremsier, 26. Marburg, 27. Laibach, 28. Pisek, 29. Budweis, 30. Hohenmauth, 31. Teschen, 32. Neu Sandetz, 33. Stryj, 34. Jaroslau, 35. Zloczów, 36. Kolomea, 37. Gravosa.

Landwehr-parancsnokságok

Krakkóban parancsnok: az 1. hadtest parancsnoka.

Bécsben	“	a 2.	“	“
Grácban	“	a 3.	“	“
Prágában	“	a 8.	“	“
Leitmeritzben	“	a 9.	“	“

Przemyslben parancsnok:	a 10.	hadtest parancsnoka.
Lembergben	“	a 11. “ “
Innsbruckban	“	a 14. “ “
Zárában	“	a 16. “ “

Országos lövész-ezredek: I. Trient, II. Bozen.

Landwehr lovasság.

I. Landwehr dssidás ezredek:

1. sz. ezred:	Lemberg,
2. “ “	Hohenmauth,
3. “ “	Rzeszów,
4. “ “	Olmütz,
5. “ “	Stockerau,
6. “ “	Wels.

II. Lovasított tiroli országos lövész osztály.

Keret: Innsbruck.

III. Lovasított dalmát országos lövész század.

Keret: Sinj.

Kimutatás

a Magyarországon állomásozó cs. és kir. hadtestparancsnokságok területi beosztásáról.

A hadtestparancsnokság		A hadtestparancsnokságok alá tartozó csapatok kiegészítési területe kiterjed megyékre
száma	székhelye	
4.	Budapest	Bács-Bodrog, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Tolna, Baranya, Jász-Nagykun-Szolnok, Fehér.
5.	Pozsony	Komárom, Nyitra, Győr, Moson, Veszprém, Bars, Esztergom, Hont, Zala, Vas, Árva, Trencsén, Turócz, Pozsony, Sopron.
6.	Kassa	Szatmár, Gömör és Kishont, Zólyom, Nógrád, Abauj-Torna, Borsod, Heves, Bereg, Szabolcs, Zemplén, Ung, Liptó, Sáros, Szepes, Máramaros, Ugocsa.
7.	Temesvár	Torontál, Arad, Temes, Bihar, Békés, Hajdu, Krassó-Szörény, Csanád, Csongrád.
12.	Nagy-Szeben	Brassó, Háromszék, Nagy-Küküllő, Fogaras, Szeben, Alsó-Fehér, Besztercze, Torda-Aranyos, Maros-Torda, Szilágy, Kolozs, Szolnok-Doboka, Hunyad, Csik, Udvarhely, Kis-Küküllő.

Kimutatás

a m. kir. esendőr kerületi parancsnokságok felügyeleti területéről.

A csendőr kerületi parancsnokság		
száma	székhelye	felügyeleti területéhez tartoznak a következő vármegyék
I.	Kolozsvár	Kolozs, Torda-Aranyos, Maros-Torda, Kisküküllő, Szolnok-Doboka, Besztercze-Naszód, Alsó-fehér, Szilágy.
II.	Szeged	Csanád, Csongrád, Torontál, Temes, Krassó-Szörény.
III.	Budapest	Pest-Pilis-Solt Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Bodrog, Borsod, Heves.
IV.	Kassa	Abauj-Torna, Gömör és Kishont, Sáros, Szepes, Máramaros, Bereg Ugocsa, Zemplén, Ung.
V.	Pozsony	Pozsony, Nyitra, Trencsén, Árva, Turócz, Liptó, Zólyom, Nógrád, Hont, Bars, Esztergom, Komárom.
VI.	Székesfehérvár	Fehér, Tolna, Sopron, Moson, Baranya, Vas, Somogy, Zala, Veszprém, Győr.
VII.	Brassó	Brassó, Háromszék, Szeben, Fogaras, Hunyad, Csik, Nagy-küküllő, Udvarhely.
VIII.	Debreczen	Hajdu, Bihar, Békés, Arad, Szabolcs, Szatmár.